100

ƏDLİYYƏ

1918
2018

QANUNÇULUQ

HÜQUQ JURNALI

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin orqanı

№ 09 sentyabr 2018

Azərbaycan Respublikası demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu yolu ilə əzmlə irəliləyir.

Heydər ƏLİYEV,
Azərbaycan xalqının ümummilli lideri

Əminəm ki, ədliyyə və məhkəmə orqanları hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində səylərini bundan sonra da davam etdirəcək və qarşıda duran vəzifələri layiqincə yerinə yetirəcəklər.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

1918
2018

QANUNÇULUQ
hüquq jurnalı

TƏSİSÇİ:
Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi

BAŞ REDAKTOR:
Fikrət Məmmədov

REDAKSİYA HEYƏTİ:
Fuad Ələsgərov
Toğrul Musayev
Azər Cəfərov
Adil Əliyev
Faiq Qurbanov
Fuad Cavadov
Cavid Hüseynov
Elçin Xələfov

BURAXILIŞA MƏSUL:
Rasim Həsənov

Qaynar xətt
539-76-75

Mündəricat

RƏSMİ MƏLUMAT

Vladimir Putin: "Rusiya və Azərbaycanı möhkəm dostluq və əməkdaşlıq ənənələri bağlayır" 4

Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VI Sammiti 8

Kolinda Qrabar-Kitaroviç: "Xorvatiya Azərbaycanı özünün mühüm strateji tərəfdaşı hesab edir 12

MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclası 15

Bakı şəhərinin azad edilməsinin 100 illiyinə həsr olunmuş parad 17

ƏDLİYYƏ XƏBƏRLƏRİ

Məhkəmə fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması üzrə tədbirlər görülür 20

Azərbaycan və Latviya Ədliyyə nazirlikləri səmərəli əməkdaşlıq edirlər 21

Quba Soyqırımı Memorial Kompleksini ziyarət 23

Ədliyyə naziri Ağstafada vətəndaşları qəbul edib 24

Ədliyyə Nazirliyinin Kollegiya iclası keçirilib 25

Ədliyyə orqanlarına qulluğa qəbul olunan gənclərlə görüş 27

Hakimlərin Seçki Komitəsinin məlumatı 28

Vərəmlə mübarizədə Azərbaycanın müsbət təcrübəsi öyrənilir 29

Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin üzvlərinin iştirakı ilə seminar-treninqlər keçirilib 30

Ədliyyə Akademiyasının məlumatları 31

YENİ QANUNLAR, FƏRMANLAR...

"Dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi Qaydaları"nın təsdiq edilməsi və elektron hökumətlə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 12 sentyabr tarixli 263 nömrəli Fərmanı....33

Dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi Qaydaları 35

"Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 528.1-ci maddəsinin həmin Məcəllənin 9.2 və 35-ci maddələri baxımından şərh edilməsinə dair" Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun 2018-ci il 4 sentyabr tarixli Qərarı 45

"Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 422-ci maddəsinin şərh edilməsinə dair" Azərbaycan Respublİkası Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun Qərarı 51

"Qanunçuluq" jurnalı redaksiyasının kompüter mərkəzində yığılıb səhifələnmiş, "Ədliyyə Nəşriyyat Evi" MMC-də çap olunmuşdur.
"Ədliyyə Nəşriyyat Evi" MMC-nin ünvanı:
Xaqani küç., 14, tel.: 598-26-77, 498-55-69

Bank rekvizitləri: "Ədliyyə Nəşriyyat Evi" MMC
VÖEN 1700212121 H/h 384974 AZM 380701
Azərbaycan Beynəlxalq Bankın Səbail
filialı, kod 805551, VÖEN 9900001881,
M/h 0137010002031, SWIFT/Bik IBAZAZ-2x

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiyaya rəsmi səfəri

Vladimir PUTIN:

"RUSİYA VƏ AZƏRBAYCANI MÖHKƏM DOSTLUQ VƏ ƏMƏKDAŞLIQ ƏNƏNƏLƏRI BAĞLAYIR"

Sentyabrın 1-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Rusiya Federasiyasında rəsmi səfərdə olub.

Soçi şəhərindəki "Boçarov Ruçey" dövlət iqamətgahında Prezident İlham Əliyevin və Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin görüşü olub. Rusiya Prezidenti ikitərəfli görüşlərin müntəzəm xarakter daşıdığını, qarşılıqlı fəaliyyətimizin əhatə dairəsinin çox geniş olduğunu qeyd edərək bunu strateji tərəfdaşlıq adlandırıb. Eyni zamanda münasibətlərimizin həm siyasi, həm də iqtisadi istiqamətdə inkişaf etdiyini, qarşılıqlı əmtəə dövriyyəsinin həcminin artmasını vurğulayıb.

Dövlətimizin başçısı bütün sahələrdə əlaqələrimizin inkişaf səviyyəsindən məmnunluğunu bildirib, münasibətlərimizin tamdəyərli, çox səmərəli şəkildə inkişaf etdiyini, fəal siyasi dialoq xarakteri daşıdığını vurğulayıb, əmtəə dövriyyəsinin artmasının ölkələrimizin iqtisadiyyatlarında müsbət meyllərə dəlalət etdiyini söyləyib. İqtisadi əməkdaşlığın böyük potensialının olduğunu qeyd edən Prezident İlham Əliyev əmtəə dövriyyəsinin qarşıdakı illərdə də artacağına əminliyini ifadə edib, enerji, nəqliyyat sahələrində əməkdaşlığı vurğulayıb.

Sonra prezidentlərin geniş tərkibdə görüşü və işçi naharı olub, dövlət başçılarının iştirakı ilə sənədlərin imzalanması

Azərbaycan və Rusiya prezidentlərinin görüşü

mərasimi keçirilib.

"Azərbaycan və Rusiya arasında iqtisadi əməkdaşlığın prioritet istiqamətləri haqqında Birgə Bəyanat"ı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin imzalayıblar.

Həmçinin "Rosneft" Neft Şirkəti Publik Səhmdar Cəmiyyəti ilə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti arasında "Qoşadaş" blokunun və Xəzər dənizi təkinin Azərbaycan hissəsində yerləşən Abşeron yarımadasının dayazsulu şimal hissəsinin neft və qaz potensialının birgə öyrənilməsi haqqında Saziş və iki qurum arasında Kontrakt, Azərbaycanda "QAZ" kommersiya avtomobilləri milli yığma istehsalının inkişafı sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş, "Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı üzrə Federal Korporasiya" Səhmdar Cəmiyyəti ilə "Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi" Publik Hüquqi Şəxs arasında qarşılıqlı anlaşma haqqında Memorandum çərçivəsində tədbirlərin reallaşdırılması üzrə Yol Xəritəsi, "Qazprombank" Səhmdar Cəmiyyəti, "Rusiya İxrac Mərkəzi" Səhmdar Cəmiyyəti və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti arasında Rusiya Federasiyasından ixracın dəstəklənməsi sahəsində layihələrin birgə reallaşdırılması çərçivəsində strateji əməkdaşlıq haqqında Saziş, Azərbaycan və Rusiya hökumətləri arasında 2024-cü ilədək əməkdaşlıq Proqramı, elektrikötürücü xətlər və boru kəməri vasitəsilə keçirilən mallar üzərində gömrük nəzarəti haqqında Saziş, malların hava nəqliyyatı ilə daşınması sahəsində gömrük hüquqpozmalarına qarşı mübarizə sahəsində qarşılıqlı fəaliyyət haqqında Protokol, turizm və idman sahələrində əməkdaşlıq haqqında sazişlər, rəqəmsal nəqliyyat sistemləri sahəsində əməkdaşlıq haqqında Memorandum, Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi ilə Rusiya Federasiyasının Sənaye və Ticarət Nazirliyi arasında sənaye sahəsində əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi haqqında Saziş, Azərbaycan Respublikasının Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi və Rusiya Federasiyasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi arasında daşınmaz əmlak hüquqlarının

Azərbaycan-Rusiya sənədlərinin imzalanması mərasimi

qeydiyyatı və kadastr fəaliyyəti sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş və Rusiya-Azərbaycan əməkdaşlığının başlıca istiqamətlərinin inkişafı üzrə Fəaliyyət Planı imzalanıb.

Mərasimdən sonra dövlət başçıları mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər.

Rusiya və Azərbaycanı möhkəm dostluq və əməkdaşlıq ənənələrinin bağladığını qeyd edən Prezident Vladimir Putin dövlətlərimizin münasibətlərinin qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq xarakteri daşıdığını, mehriban qonşuluq və bir-birinin marağına hörmət prinsiplərinə əsaslandığını vurğulayıb, bugünkü danışıqların bütün Rusiya-Azərbaycan əlaqələri kompleksinin gələcək inkişafına əlavə təkan verəcəyinə əminliyini ifadə edib, imzalanan sənədlərin məhz buna istiqamətləndiyini bildirib.

Qeyd edib ki, ikitərəfli iqtisadi əlaqələr çox fəal inkişaf edir, əmtəə dövriyyəsi artır, sahibkarlıq birlikləri arasında, o cümlədən kiçik və orta biznes xətti ilə əlaqələr genişlənir, Azərbaycanda Rusiyanın bir çox enerji şirkətləri - "Qazprom", "Transneft" və "Lukoyl" uğurla işləyir, Rusiyanın və Azərbaycanın enerji sistemləri inteqrasiya rejimində fəaliyyət göstərir, sənaye sahəsində kooperasiya dərinləşir.

Rusiya Prezidenti bir neçə uğurlu birgə layihəni xatırladıb, Qərbi Avropa bazarlarını Asiya istehsalçıları ilə birləşdirəcək beynəlxalq Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin yaradılmasını ən perspektivli layihələrdən biri hesab edərək bu dəhlizin Cənubi Asiya və Yaxın Şərqdən İran vasitəsilə Avropaya yük daşımalarını xeyli sürətləndirməyə imkan verəcəyini bildirib, gələn il ölkələrimizin Samur sərhəd çayı üzərindən körpünün tikintisini başa çatdırmaq niyyətində olduğunu söyləyib.

Regionlararası əməkdaşlığa toxunan Vladimir Putin həmçinin mədəniyyət və təhsil sahəsində ikitərəfli əlaqələrin zənginliyini məmnunluqla qeyd edib, səfər zamanı beynəlxalq və regional problemlərlə bağlı fikir mübadiləsinin aparıldığını, xüsusən, Dağlıq Qarabağ probleminin də müzakirə olunduğunu qeyd edib. Bildirib ki, Minsk qrupunun həmsədri kimi Rusiya bu münaqişənin sülh yolu ilə nizamlanmasına bütün mümkün köməyi göstərməkdə davam edəcək.

Rusiya Prezidenti əldə

Azərbaycan və Rusiya prezidentlərinin mətbuata bəyanatla çıxışları

olunmuş razılaşmaların Rusiya-Azərbaycan dostluğunun daha da möhkəmlənməsinə xidmət edəcəyinə, ölkələrimizin və xalqlarımızın rifahı naminə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişafına kömək göstərəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mətbuata bəyanatında ölkələrimizin dövlət başçıları arasında müntəzəm əlaqələrin çox möhkəm bazaya əsaslanan münasibətlərimizə dinamizm verdiyini qeyd edərək bu əlaqələrin strateji tərəfdaşların münasibətləri olduğunu və həyatımızın bütün sahələrini əhatə etdiyini vurğulayıb, regional təhlükəsizlik məsələlərinə toxunaraq, uzun müddət davam edən və Azərbaycan xalqının böyük iztirablarına gətirib çıxarmış Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması məsələsinin mühüm yer tutduğunu diqqətə çatdırıb, Azərbaycanın beynəlxalq miqyasda tanınmış ərazilərinin uzun illərdir erməni işğalı altında olduğunu, bir milyondan çox azərbaycanlının qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşdüyünü qeyd edib. Bildirib ki, Rusiya bizim qonşumuz, tarixi tərəfdaşımız və dostumuzdur. Ümid edirik ki, münaqişənin nizamlanmasında Rusiyanın səyləri davam edəcək.

Dövlətimizin başçısı iqtisadi məsələlərə diqqət çəkərək iqtisadi əməkdaşlığın müxtəlif istiqamətləri üzrə yol xəritələrinin ölkələrimiz arasında dinamizmi ilə fərqlənən əmtəə dövriyyəsini daha da artırmağa imkan verəcəyini söyləyib, Rusiyanın idxala görə Azərbaycan üçün bir nömrəli tərəfdaş və qeyri-neft sahəsinin azərbaycanlı ixracatçıları üçün birinci yerdə olduğunu vurğulayıb, çoxlu investisiya layihələrinin həyata keçirildiyini və onların yaxşı perspektivinin olduğunu bildirib.

"Rusiya və Azərbaycan qonşu dövlətlərdir. Bizi həm dəmir yolları, həm avtomobil yolları, həm də çox fəal sərnişin və yükdaşımaları üçün hava yolları birləşdirir", - deyən Prezident İlham Əliyev Şimal-Cənub layihəsinin reallaşdırılmasının önəminə toxunub, neft-qaz sahəsində əməkdaşlığa dair mühüm sənədlərin imzalanmasını qeyd edib, hərbi-texniki sahədə gələcək əməkdaşlığın da müzakirə olunduğu diqqətə çatdırıb, humanitar sahədə əməkdaşlığın diskussiyalarımızda xüsusi yer tutduğunu söyləyib.

TÜRKDİLLİ DÖVLƏTLƏRİN ƏMƏKDAŞLIQ ŞURASININ VI SAMMİTİ

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev sammitdə iştirak edib

Sentyabrın 2-3-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VI Sammitində iştirak etmək üçün Qırğız Respublikasında səfərdə olub.

Çolpon-Ata şəhərində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Qırğız Respublikasının Prezidenti Sooronbay Jeenbekov ilə görüşü olub. Ölkələrimiz arasında, qardaş Azərbaycan ilə qarşılıqlı etimad və hörmət əsasında dostluq münasibətlərinin gələcək inkişafına çox böyük önəm verdiyini söyləyən Qırğız Prezidenti məsələlərin bütün spektri üzrə məzmunlu söhbətə açıq və hazır olduğunu bildirib, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyi münasibətilə təbrik edib.

Qırğızıstanın mirvarisi olan İssık-Kula səfər etməsindən məmnunluğunu ifadə edən dövlətimizin başçısı burada təşkil olunan Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının Sammitinin birliyimizi, əməkdaşlığımızı təsdiq edən, həmçinin ikitərəfli münasibətlərimizi müzakirə etmək üçün yaxşı imkan yaradan əhəmiyyətli tədbir olmasına əminliyini bildirib, Qırğızıstanla əməkdaşlığa mühüm əhəmiyyət verdiyini, əməkdaşlığı bütün istiqamətlər üzrə - həm siyasi, həm də iqtisadi sahələrdə artırmaq niyyətində olduğunu, nəqliyyat sahəsində əməkdaşlıq üçün yaxşı perspektivlərin açıldığını qeyd edib, bugünkü görüşün gələcəkdə də uğurla inkişaf edəcək münasibətlərimizə yeni təkan verəcəyini vurğulayıb.

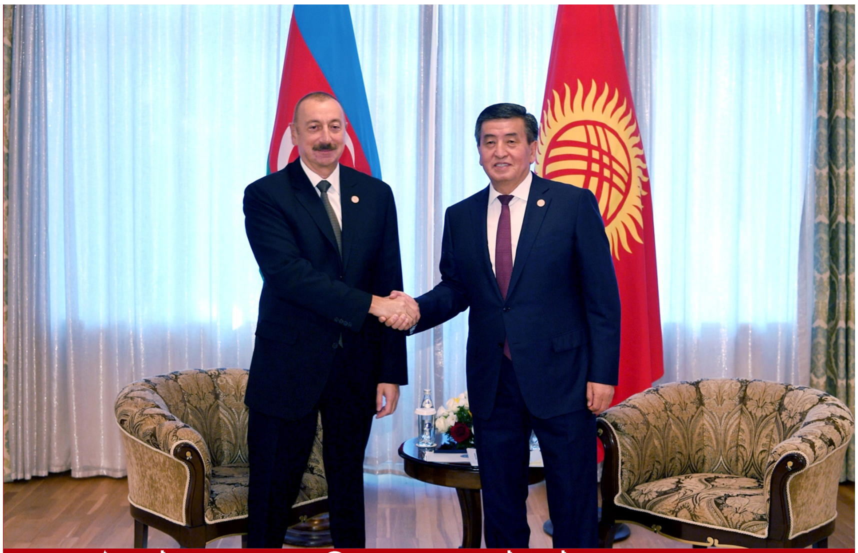
Azərbaycan və Qırğız prezidentlərinin görüşü

Sentyabrın 3-də Qırğız Respublikasının Çolpon-Ata şəhərindəki Çingiz Aytmatov adına "Rux Ordo" Mədəniyyət Mərkəzində Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (TDƏŞ) VI Zirvə görüşü keçirilib. Qırğız Prezidenti Sooronbay Jeenbekov Zirvə görüşündə iştirak edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi, digər dövlət və hökumət başçılarını qarşılayıb. Dövlət başçıları birgə foto çəkdiriblər.

Açılışda çıxış edən Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının hazırkı sədri, Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Nursultan Nazarbayev tədbirin yüksək səviyyədə təşkilinə və qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığını bildirib, builki Sammitdə Özbəkistan və Macarıstanın da iştirak etməsini yüksək dəyərləndirib.

Türk Şurasının VI Sammitinə ev sahibliyi edən Qırğız Respublikasının Prezidenti Sooronbay Jeenbekov builki Zirvə görüşünün əsas

Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VI Sammiti

mövzusunun milli idman növlərinin və gənclər arasında əməkdaşlığın inkişafı ilə bağlı olduğunu bildirib, Şura qarşısında bir sıra vacib məsələlərin dayandığını, türkdilli dövlətlər arasında turizmin inkişafının əhəmiyyətini qeyd edib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Sammitdə çıxış edərək ölkəmizin bütün türkdilli dövlətlərlə sıx əlaqələr saxladığını və bu əlaqələrin gündən-günə möhkəmləndiyini bildirib, əlaqələrimizin siyasi, iqtisadi, ticarət, energetika, nəqliyyat, humanitar sahələri əhatə etdiyini, ölkələrimizin beynəlxalq təşkilatlarda da bir-birinə dəstək verdiyini vurğulayıb. Regional təhlükəsizlik məsələlərinə toxunan dövlətimizin başçısı Azərbaycanın uzun illərdir ki, Ermənistanın işğalından əziyyət çəkdiyini, iyirmi ildən çoxdur ki, beynəlxalq birlik tərəfindən Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi kimi tanınan Dağlıq Qarabağın və onun ətrafında yerləşən 7 rayonun Ermənistanın işğalı altında olduğunu, işğal nəticəsində torpaqlarımızın təxminən 20 faizinin Ermənistan tərəfindən zəbt olunduğunu, bir milyondan çox azərbaycanlının öz doğma torpağında qaçqın və köçkün vəziyyətinə düşdüyünü, xalqımıza qarşı etnik təmizləmə siyasətinin aparıldığını, hərbi cinayətlərin, Xocalı soyqırımının törədildiyini diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, bütün beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyır, BMT Təhlükəsizlik Şurası - dünyanın ən ali orqanı münaqişə ilə bağlı 4 qətnamə qəbul edib. Bu qətnamələrdə erməni silahlı qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarından dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılması haqqında çox dəqiq müddəalar var və münaqişə əlbəttə ki, bu prinsiplər əsasında öz həllini tapmalıdır.

Bugünkü Zirvə görüşünün mövzusu olan idmanın inkişafının Azərbaycanda dövlət siyasəti olduğunu söyləyən Prezident İlham Əliyev ölkəmizdə bir neçə mötəbər beynəlxalq yarışların, o cümlədən I Avropa Oyunlarının, IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarının keçirildiyini qeyd edib, Azərbaycan idmançılarının Olimpiya Oyunlarında da yaxşı nəticələr göstərdiklərini bildirib.

"İdman insanları, xalqları birləşdirir", - deyən dövlətimizin başçısı idmanın inkişafının

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Sammitdə çıxışı

həm ölkələrimizin ümumi inkişafına töhfə verəcəyinə, eyni zamanda, bizim əməkdaşlığımızı daha da möhkəmləndirəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Azərbaycan Prezidenti, həmçinin humanitar sahədə TÜRKSOY-un və Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun fəaliyyətini yüksək qiymətləndirərək ölkəmizin hər iki təşkilatda fəal iştirak etdiyini vurğulayıb, sammit iştirakçılarının diqqətini iqtisadi əməkdaşlığa cəlb edib. Bildirib ki, indiki şəraitdə biz iqtisadi əməkdaşlığı dərinləşdirməliyik. Xüsusilə aramızdakı ticarət dövriyyəsinin artırılması üçün əlavə addımlar atılmalıdır və burada hesab edirəm ki, investisiya layihələri xüsusi rol oynayır. Qarşılıqlı investisiya qoyuluşunu təşviq etmək üçün yeni mexanizmlər işlənməlidir.

Respublikamızın qardaş ölkələrə, ilk növbədə, Türkiyəyə böyük investisiyalar qoyduğunu söyləyən Prezident İlham Əliyev son illər Azərbaycanın və Türkiyənin qarşılıqlı sərmayə qoyuluşunun dostluğumuzu, qardaşlığımızı əks etdirdiyini vurğulayıb, Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın liderliyi ilə Türkiyənin dünya miqyasında böyük gücə çevrildiyini, "Böyük iyirmilər"in aparıcı ölkələrindən biri olduğunu qeyd edib, ötən ilin oktyabr ayından fəaliyyətdə olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu kimi nəhəng infrastruktur layihəsinin əhəmiyyətindən danışıb.

Sonra Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev 2015-ci ildə keçirilən Astana Sammitindən ötən dövrdə türkdilli dövlətlər arasında əməkdaşlığın daha da inkişaf etdiyini, siyasi, iqtisadi, sosial və digər sahələrdə əlaqələrin möhkəmləndiyini diqqətə çatdırıb. O, Novruz bayramının ortaq tədbirlərlə qeyd olunmasının mədəniyyət sahəsində əməkdaşlıq baxımından önəmini qeyd edib, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun açılmasının əhəmiyyətini vurğulayıb, həmçinin Qazaxıstanın sədrliyi dövründə elmi maarifləndirmə işlərinə xüsusi diqqət yetirildiyini bildirib.

Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan 2009-cu ildə Naxçıvan Zirvə görüşü ilə əsası qoyulan Türk Şurasının ötən müddətdə sürətlə inkişaf edərək güclü

quruma çevrildiyini diqqətə çatdırıb, nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafından danışarkən Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun əhəmiyyətini vurğulayaraq onun həm də xalqlarımızın yaxınlaşmasına xidmət etdiyini söyləyib, enerji sahəsində də əlaqələrin inkişaf etdirilməsinə önəm verdiyini vurğulayıb.

Xəzər dənizinin statusu ilə bağlı Konvensiyanın imzalanmasından məmnunluğunu qeyd edən Türkiyə Prezidenti həmçinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası istiqamətində Türkiyənin və digər ölkələrin dəstəyinin önəmli olduğunu bildirib.

Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının regional məsələlərdə, investisiya, nəqliyyat, təhsil və digər sahələrdə uğurla fəaliyyət göstərdiyini qeyd edib.

Zirvə görüşündə müşahidəçi dövlət statusunda iştirak edən Macarıstanın Baş naziri Viktor Orban macar xalqının türkdilli xalqlarla əməkdaşlığı inkişaf etdirməkdə maraqlı olduğunu, Avropanın mərkəzində yerləşən Macarıstanın da öz dilini və mədəniyyətini qoruduğunu bildirib, bu məqsədlə ölkəsində həyata keçirilən tədbirlərdən danışıb.

Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının baş katibi Ramil Həsənov görülən işlər və gələcək planlar barədə məlumat verib. Sonra nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri VI Sammitin Bəyannaməsini və Şuranın yeni baş katibinin seçilməsi ilə bağlı sənədləri imzalayıblar. Qazaxıstan nümayəndəsi, səfir Bağdat Amreev Şuranın yeni baş katibi seçilib.

Dövlət başçıları növbəti Zirvə görüşünün Azərbaycanda keçirilməsi təklifi ilə çıxış ediblər. Gələn il Sammitin Azərbaycanda keçirilməsi qərara alınıb.

Sonra dövlət və hökumət başçıları Çingiz Aytmatov adına "Rux Ordo" Mədəniyyət Mərkəzinin ərazisini gəzib, burada açıq havada nümayiş etdirilən və qırğız xalqının görkəmli şəxsiyyətlərinin abidələrinə, eləcə də bu ölkənin tarixini, mədəniyyətini əks etdirən abidələrə baxıblar.

Bununla da Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VI Zirvə görüşü başa çatıb.

Səfər zamanı Çolpon-Ata şəhərində Qırğız Respublikasının Prezidenti Sooronbay Jeenbekovun adından Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasına üzv olan dövlətlərin başçılarının şərəfinə rəsmi ziyafət verilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ziyafətdə iştirak edib.

Sammit iştirakçılarının xatirə şəkli

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Xorvatiyaya rəsmi səfəri

Kolinda Qrabar-Kitaroviç:

"XORVATİYA AZƏRBAYCANI ÖZÜNÜN MÜHÜM STRATEJİ TƏRƏFDAŞI HESAB EDİR

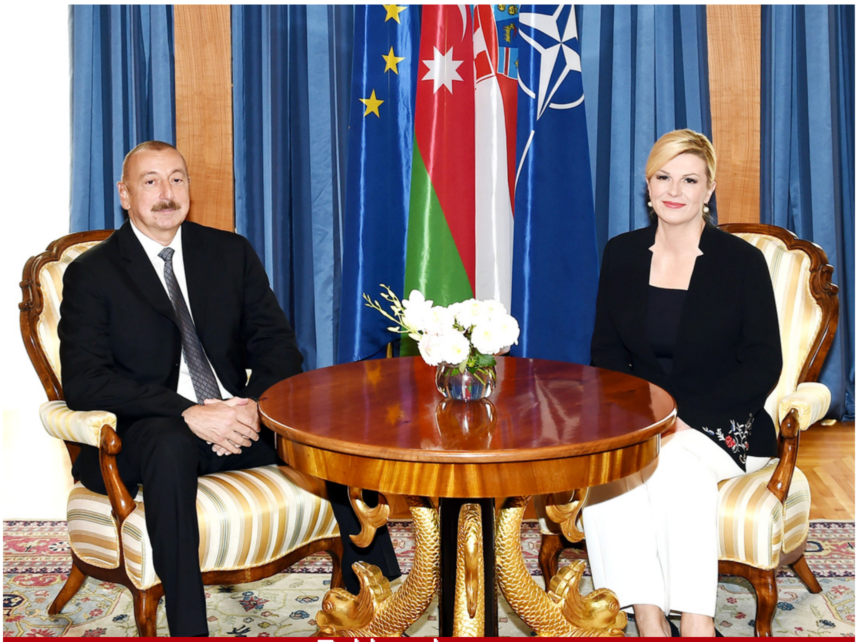
Təkbətək görüş

Sentyabrın 5-6-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Xorvatiya Respublikasında rəsmi səfərdə olub.

Rəsmi qarşılanma mərasimindən sonra Prezident İlham Əliyevin Xorvatiya Respublikasının Prezidenti xanım Kolinda Qrabar-Kitaroviç ilə təkbətək görüşü olub. Görüşdə Azərbaycan ilə Xorvatiya arasında siyasi, iqtisadi, humanitar və digər sahələrdə əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyi vurğulanıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Xorvatiyaya rəsmi səfərinin ölkələrimiz

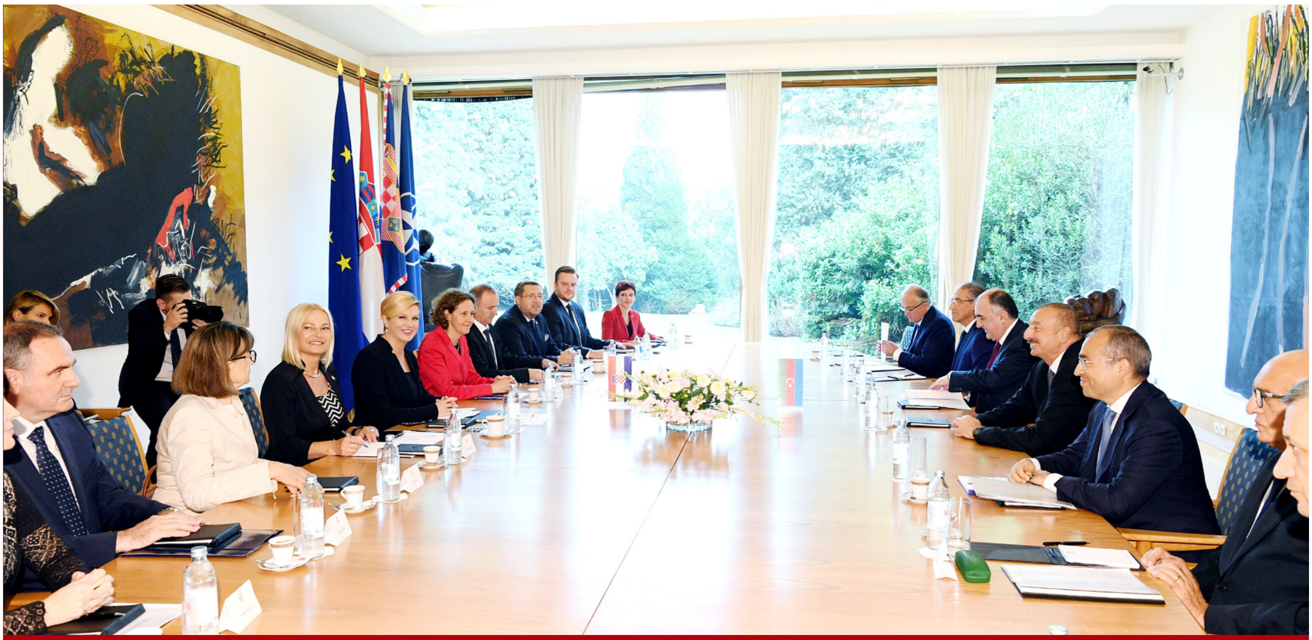

Geniş tərkibdə görüş

arasında əlaqələrin daha da möhkəmlənməsi baxımından əhəmiyyəti qeyd olunub.

Söhbət zamanı qarşılıqlı maraq doğuran digər ikitərəfli məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Sonra görüş nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə geniş tərkibdə davam etdirilib, dövlət başçılarının iştirakı ilə Azərbaycan-Xorvatiya sənədlərinin imzalanması mərasimi olub.

Mərasimdə Azərbaycan və Xorvatiya Mədəniyyət nazirlikləri arasında 2018-ci, 2019-cu və 2020-ci illər üzrə mədəni əməkdaşlığa dair Proqram, iki ölkənin Kənd Təsərrüfatı nazirlikləri arasında əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu imzalanıb.

Prezidentlər mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər.

Xorvatiya Prezidenti dövlətimizin başçısının səfərinin xoş və məhsuldar olacağına əminliyini ifadə edib, ölkəsinin Azərbaycanı strateji tərəfdaşlıq haqqında Bəyannamə əsasında özünün mühüm strateji tərəfdaşı hesab etdiyini vurğulayıb, əməkdaşlığımızın bir sıra sahələrində mövcud olan böyük potensial haqqında danışıqların, həmçinin siyasi məsələlər üzrə fikir mübadiləsinin, o cümlədən enerji, iqtisadiyyat, mədəniyyət, elm-texnologiya, təhsil və xalqlarımız arasında birbaşa təmasların inkişafı barədə müzakirələrin aparıldığını söyləyib.

"Azərbaycan və Xorvatiya əsl dostlardır. Biz bir-birimizi Avropa İttifaqı çərçivəsində də dəstəkləyirik", - deyən xanım Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə ikitərəfli qaydada münasibətlərinin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı mövqeyini yüksək dəyərləndirdiyini söyləyib, müdafiə sahəsində əməkdaşlığın perspektivlərindən bəhs edib, iqtisadi əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinin mümkünlüyünü qeyd edib.

Xorvatiya Prezidenti əczaçılıq və enerji, gəmiqayırma, kənd təsərrüfatı, informasiya texnologiyaları, yeyinti məhsullarının emalı sahələrində də əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi imkanlarından danışıb. O, Xorvatiyanın gələcəkdə bu regionun daha inkişaf etmiş qovşağına çevriləcəyini qeyd edərək bunun üçün Azərbaycanın reallaşdırdığı və bir çox ölkələrin ərazisindən keçən qaz boru kəməri layihəsində də iştirak etmək istəyini ifadə edib. Xanım Kolinda Qrabar-Kitaroviç Azərbaycanın NATO-nun mühüm tərəfdaşı kimi müxtəlif yerlərdə təhlükəsizlik məsələlərinin həllinə, sabitliyin qorunmasına töhfələr verdiyini qeyd edib.

Azərbaycan və Xorvatiyanın fəal siyasi dialoq apardığını söyləyən dövlətimizin başçısı İlham Əliyev ölkələrimizin strateji tərəfdaş olduğunu və bu əlaqələrin genişləndiyini qeyd edib, Xorvatiya ilə daha böyük həcmdə ticarət əməliyyatları aparmaq istəyini bildirib və bununla bağlı hökumətlərarası komissiyanın çox

Azərbaycan-Xorvatiya sənədlərinin imzalanması mərasimi

ciddi fəaliyyət göstərəcəyini hesab edib.

Xorvatiya ilə energetika sahəsində əməkdaşlığımızın çox önəmli olmasına toxunan Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın təşəbbüskarı olduğu Cənub Qaz Dəhlizinin icrası ilə çox fəal məşğul olduğunu, 7 ölkəni birləşdirən bu nəhəng layihənin əhəmiyyətini vurğulayıb, Cənub Qaz Dəhlizinin Məşvərət Şurasının toplantılarında Xorvatiyanın yüksək səviyyədə təmsil olunmasını qeyd edib.

Dövlətimizin başçısı, həmçinin Avropa İttifaqı-Azərbaycan əlaqələrinin uğurla inkişaf etməsindən, Xorvatiyanın həmişə Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlığımızı dəstəkləməsindən danışıb, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun əhəmiyyətindən, Azərbaycanın NATO ilə yüksək səviyyədə əməkdaşlığından bəhs edib.

Sentyabrın 6-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Zaqrebdə "Xorvatiya Qurbanlarının Səsi-Ağrı Divarı" abidəsini ziyarət edib. Dövlətimizin başçısı abidənin önünə əklil qoyub, Xorvatiya uğurunda canlarından keçmiş insanların xatirəsini ehtiramla yad edib.

Xorvatiyanın Baş naziri Andrey Plenkoviç ilə görüşdə ölkələrimiz arasında strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin inkişaf etdiyi, siyasi, iqtisadi, enerji və digər sahələrdə uğurlu əməkdaşlığın həyata keçirildiyi bildirilib. İqtisadi sahədə əlaqələrin daha da genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğu vurğulanıb. Həmçinin kənd təsərrüfatı, əczaçılıq, nəqliyyat və digər sahələrdə əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə olunub.

Söhbət zamanı ölkəmizin Avropa İttifaqı ilə uğurlu əməkdaşlıq etdiyi bildirilib. Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyindəki rolu, Cənub Qaz Dəhlizinin əhəmiyyəti qeyd olunub, qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Prezident İlham Əliyev Xorvatiya parlamentinin sədri Qordan Yandrokoviç ilə də görüşüb. Görüşdə Azərbaycan Prezidentinin Xorvatiyaya rəsmi səfərinin uğurlu keçdiyi, səfər çərçivəsində səmərəli müzakirələrin aparıldığı qeyd edilib. Azərbaycan ilə Xorvatiya arasında strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin inkişaf etdiyi, siyasi, iqtisadi, enerji və digər sahələrdə uğurlu əməkdaşlığın həyata keçirildiyi bildirilib. Ticarət dövriyyəsinin artırılmasının vacibliyi qeyd olunub. Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyindəki rolu, Cənub Qaz Dəhlizinin əhəmiyyəti xüsusi vurğulanıb. Yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin əlaqələrimizin genişləndirilməsində xüsusi rolunun olduğu bildirilib.

Azərbaycanın Əfqanıstanda "Qətiyyətli dəstək" missiyasında iştirakının önəmi qeyd olunub, ölkəmizin Avropa İttifaqı ilə uğurlu əməkdaşlıq etdiyi bildirilib. Azərbaycan ilə Xorvatiya arasında nəqliyyat, əczaçılıq, turizm sahələrində əməkdaşlıq üçün yaxşı imkanların olduğu vurğulanıb.

Söhbət zamanı parlamentlərarası əlaqələrin genişləndirilməsinin vacibliyi qeyd edilib, dostluq qruplarının bu işə mühüm töhfə verə biləcəyi bildirilib və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Zaqrebdə Xorvatiya Respublikasının Prezidenti xanım Kolinda Qrabar-Kitaroviçin adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin şərəfinə rəsmi ziyafət verilib. Dövlət başçıları rəsmi ziyafətdə çıxış ediblər.

MDB DÖVLƏT BAŞÇILARI ŞURASININ İCLASI

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Tacikistana səfəri

Sentyabrın 27-28-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Tacikistan Respublikasında işgüzar səfərdə olub.

Tacikistanın paytaxtı Düşənbə şəhərində MDB Dövlət Başçıları Şurasının məhdud tərkibdə görüşü olub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev görüşdə iştirak edib.

Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmon Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevi qarşılayıb.

Sonra görüşdə iştirak edən dövlət başçıları birgə foto çəkdiriblər.

Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmon çıxış edərək qonaqları salamlayıb və iclasın işinə uğurlar arzulayıb. Qeyd edib ki, ötən dövrdə ənənələrə uyğun olaraq ölkələr arasında münasibətlərin möhkəmlənməsinə və inkişafına xüsusi əhəmiyyət verilib.

Tacikistan Prezidenti ölkəsinin MDB çərçivəsində fəaliyyəti barədə məlumat verib. Prezident Emoməli Rəhmon Tacikistanın Şuraya sədrliyi dövründə müxtəlif sahələr üzrə 40 iclasın keçirildiyini diqqətə çatdırıb. Bildirib ki, ötən dövrdə terrorizm, ekstremizm, narkotiklərin qeyri-qanuni dövriyyəsi, iqtisadi sahədə cinayətkarlıq, qanunsuz miqrasiya, insan alverinə qarşı mübarizə məsələləri qarşılıqlı fəaliyyətin əsas istiqamətlərini təşkil edib. "MDB çərçivəsində qəbul edilən sənədlərə müvafiq olaraq iqtisadi sahədə əməkdaşlıq müsbət nəticələr verib", - deyən Tacikistan Prezidenti humanitar sahənin inkişafına da xüsusi diqqət yetirildiyini vurğulayıb.

Emoməli Rəhmon iclası

MDB Dövlət Başçıları Şurasının məhdud tərkibdə görüşü

MDB Dövlət Başçıları Şurasının geniş tərkibdə görüşü

açıq elan edib. Sonra MDB İcraiyyə Komitəsinin sədri-icraçı katib Sergey Lebedev Şura iclasının gündəliyi barədə məlumat verib.

Düşənbədə MDB Dövlət Başçıları Şurasının nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə geniş tərkibdə iclası olub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iclasda iştirak edib.

İclasda Prezident Emoməli Rəhmon Tacikistanın sədrliyi dövründə Şuranın fəaliyyəti haqqında məlumat verib, bu iclasın nəticəsi olaraq qəbul ediləcək qərarların Şuranın gələcək fəaliyyətinə töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə edib. Emoməli Rəhmon 2019-cu ildə MDB-yə sədrliyin Türkmənistana keçməsi barədə Şura iclasının qərarını elan edib.

Türkmənistan Nazirlər Kabinetinin sədr müavini Purli Ağamuradov MDB-yə sədrliyin Türkmənistana keçməsi ilə bağlı qəbul edilən qərara verdikləri dəstəyə görə dövlət başçılarına minnətdarlığını bildirib. O, sədrlik dövründə Türkmənistanın MDB məkanında əməkdaşlığın daha da genişlənməsi üçün səylərini əsirgəməyəcəyini vurğulayıb.

MDB İcraiyyə Komitəsinin sədri-icraçı katib Sergey Lebedev Şuranın məhdud tərkibdə iclasında müzakirə olunmuş məsələlər barədə məlumat verib və Şuranın növbəti iclasının 2019-cu ilin oktyabrında Türkmənistanın paytaxtı Aşqabadda keçiriləcəyini diqqətə çatdırıb.

Rusiya Federal Məclisi Federasiya Şurasının sədri, MDB Parlamentlərarası Assambleyasının sədri Valentina Matviyeko kosmik fəzanın sülh məqsədilə tədqiqi və istifadəsi sahəsində əməkdaşlığa dair hazırlanmış Konvensiyanın müddəaları ilə iclas iştirakçılarını tanış edib.

Rusiya Prezidentinin beynəlxalq mədəni əməkdaşlıq üzrə xüsusi nümayəndəsi Mixail Şvıdkoy isə 1941-1945-ci illər Böyük Vətən Müharibəsində Qələbənin 75 illiyinin bayram edilməsi ilə bağlı hazırlanmış sənəd barədə məlumat verib. Hər iki sənəd yekdilliklə qəbul olunub.

İclasda bəzi prosedur məsələlərə baxılıb.

Sonra dövlət və hökumət başçıları iclasda müzakirə olunmuş bir sıra sənədləri imzalayıblar. Bununla da MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclası başa çatıb.

Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmonun adından MDB dövlət başçılarının şərəfinə rəsmi qəbul təşkil olunub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev rəsmi qəbulda iştirak edib.

Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin Tacikistan Respublikasına səfəri sentyabrın 28-də başa çatıb.

BAKI ŞƏHƏRİNİN AZAD EDİLMƏSİNİN 100 İLLİYİNƏ HƏSR OLUNMUŞ PARAD

100 il bundan əvvəl, 1918-ci il sentyabrın 15-də Nuru Paşanın rəhbərlik etdiyi Qafqaz İslam Ordusu və Azərbaycan Korpusu Bakıya daxil olaraq şəhəri erməni-bolşevik işğalından azad etdi. Beləliklə, həm Azərbaycanın bütövlüyü təmin olundu, həm də 1918-ci ilin martından başlayaraq erməni daşnaklarının və bolşeviklərin Bakıda və Azərbaycanın digər bölgələrində birgə həyata keçirdikləri qanlı qırğınlara və özbaşınalığa son qoyuldu.

Bakını işğaldan azad edən Qafqaz İslam Ordusu əhali tərəfindən coşqu ilə qarşılanmışdı. Bakı həmin günlərdə böyük bayram sevincini yaşayır, bu münasibətlə parad keçirilmişdi.

Həmin gün indi yenidən təkrarlanır. 100 il sonra, 15 sentyabr tarixində Azərbaycan paytaxtının Azadlıq meydanında Bakı şəhərinin azad edilməsinin 100 illiyinə həsr olunmuş parad keçirilib.

Qardaşlığın, sədaqətin rəmzinə çevrilən bu zəfər bayramı ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin "Bir millət, iki dövlət" kəlamının fəlsəfəsini yetərincə əks etdirir və Azərbaycan-Türkiyə birliyinin, qardaşlığının sarsılmaz, həm də əbədi olduğunu göstərir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə keçirilən parad Türkiyənin və Azərbaycanın dövlət himnlərinin ifası, sözləri görkəmli Azərbaycan şairi Əhməd Cavada, musiqisi dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəyliyə məxsus "Çırpınırdın Qara dəniz" və

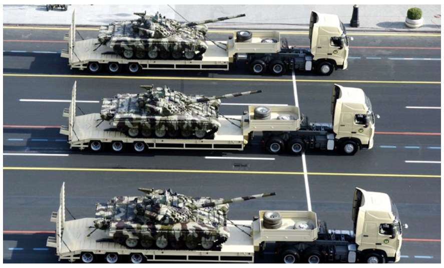

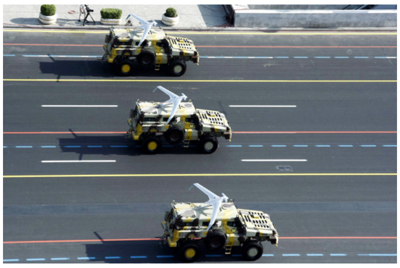

ölməz sənətkar Müslüm Maqomayevin ifasında məşhur "Azərbaycan" mahnılarının səsləndirilməsi ilə başlayıb.

Paradda çıxış edən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğana iştirakına görə təşəkkürünü bildirib, "yüz il bundan əvvəl biz bir yerdə idik, bu gün də biz bir yerdəyik", - deyərək, bu tarixi hadisə münasibətilə bütün Azərbaycan və Türkiyə vətəndaşlarını ürəkdən təbrik edib.

Bu ilin mayında 100 illiyini qeyd etdiyimiz Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılmasının tarixi hadisə olduğunu söyləyən dövlətimizin başçısı xalqımızın qurduğu gənc müstəqil Azərbaycanın böyük çətinliklərlə üzləşdiyini, Bakı və bir neçə başqa şəhərin işğal altında olduğunu qeyd edərək Qafqaz İslam Ordusu tərəfindən şiddətli döyüşlər nəticəsində Bakının azad edilməsini vurğulayıb. Bildirib ki, qədirbilən Azərbaycan xalqı bunu heç vaxt unutmayacaq, şəhidlərin əziz xatirəsini daim öz qəlbində yaşadacaqdır.

Bu gün Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin ən yüksək zirvədə olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev vurğulayıb ki, dünyada ikinci belə nümunə yoxdur ki, iki ölkə bir-birinə bu qədər yaxın olsun, bu qədər bir-birinə arxa-dayaq olsun. Azərbaycan-Türkiyə birliyinin bütün sahələrdə özünü büruzə verdiyini söyləyən dövlətimizin başçısı hərbi sahədə də əməkdaşlığımızın dərinləşdiyini, bu gün Türkiyə və Azərbaycan ordularının əsgərlərinin Azadlıq meydanında yan-yana dayandığını qeyd edib.

Azərbaycan Prezidenti Türkiyənin son illər ərzində Rəcəb Tayyib Ərdoğanın liderliyi ilə çox böyük və şərəfli yol keçdiyini və yüksək uğurlar əldə etdiyini bildirib, ölkəmizin bölgədə önəmli dövlətə çevrildiyini, dünyadakı rolunun artdığını söyləyib. 1990-cı illərin əvvəllərində Azərbaycandakı qeyri-sabit vəziyyətdən istifadə edərək mənfur ermənilər tərəfindən torpaqlarımızın bir hissəsinin işğal olunduğunu diqqətə çatdırıb, bildirib ki, gün gələcək Azərbaycanın dövlət bayrağı bu gün hələ də işğal altında olan bütün torpaqlarda qaldırılacaqdır.

Sonra Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan çıxış edərək Azərbaycanın müstəqilliyi üçün canlarını fəda edən bütün şəhidlərimizi ehtiramla anaraq onların fədakarlıqları və cəsarətləri ilə özlərindən sonra nəsildən-nəslə qürurla xatırlanacaq şanlı bir dastan yazdıqlarını, Türkiyə və Azərbaycanın əbədi qardaşlığının da rəmzi olduqlarını söyləyib, Türkiyə və Azərbaycanın tarixi bir, mədəniyyəti bir, dili bir, dini bir iki qardaş ölkə olduğunu vurğulayıb.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan 1918-ci il sentyabrın 15-də Bakının azad olunması ilə bağlı aparılan mübarizə tarixindən bəhs edib, Qafqaz İslam Ordusunun və Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdikləri əməliyyatların o dövrdə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin edərək bugünkü müstəqilliyinin təməlini qoyduğunu söyləyib.

Azərbaycanın 1991-ci ildə müstəqilliyini yenidən bərpa et-

məsindən sonra onu ilk tanıyan ölkənin Türkiyə Respublikası olmasını qan qardaşlığımızın təbii nəticəsi kimi dəyərləndirən Rəcəb Tayyib Ərdoğan Türkiyənin Azərbaycanın bütün sahələrdə ən mühüm tərəfdaşı olduğunu vurğulayıb.

Bildirib ki, Azərbaycanın sevinci, bizim sevincimizdir, qüruru bizim qürurumuzdur, dərdi, ağrısı, problemi də bizim problemimizdir. Azərbaycan kədərlənərsə biz də kədərlənərik, Azərbaycan sevinərsə, biz də sevinərik. Azərbaycanın ən böyük problemi olan Dağlıq Qarabağ məsələsi bizim üçün də eyni dərəcədə ağrılı problemdir. Türkiyə olaraq problemin həlli üçün Azərbaycanın göstərdiyi səyləri sonadək dəstəkləməyə davam edəcəyik.

Türkiyə əsgərlərinin bu gün burada Azərbaycan əsgərləri ilə çiyin-çiyinə bundan 100 il əvvəl birlikdə qazanılan böyük qələbənin ildönümünü qeyd etdiklərini deyən Türkiyə Prezidenti bu bayramın gələcək nəsillərə ötürəcəyimiz ən böyük ərməğan olduğunu vurğulayıb.

Dövlət başçılarının çıxışlarından sonra Azərbaycan və Türkiyə hərbi qulluqçularının Osmanlı Türkiyəsi və Qafqaz İslam Ordusunun süvari və piyadalarının qiyafəsində tribuna önündən keçməsi isə olduqca qürurverici mənzərə idi. Paraddan Azərbaycan hərbçiləri ilə yanaşı, Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin hərbi qulluqçularının keçidi, Türkiyə Ordusunun "Mehtəran" birliyinin Azadlıq meydanında "Əsgər marşı"nı ifa etməsi, Bakı səmasında "Türk ulduzları"nın nümunəvi uçuşları, yüksək məharət nümayiş etdirərək ürək şəkli çəkmələri Azərbaycan-Türkiyə dostluğunun, qardaşlığının və qəlb birliyinin rəmzi kimi tarixə düşdü.

Parad başa çatdıqdan sonra dövlət başçıları Qafqaz İslam Ordusunun Bakını azad etməsinin 100 illiyi münasibətilə Türkiyədə hazırlanan xatirə markasını və ilk zərfi imzalayıblar.

Yüzlərlə hərbi texnikanın, uçuş vasitələrinin, zirehli texnikaların, raket və artilleriya silahlarının, hava hücumundan müdafiə sistemlərinin, helikopterlərin, pilotsuz uçuş aparatlarının, digər silah və texnikanın nümayiş olunduğu bu parad bir daha göstərdi ki, son illərdə ordumuz əhəmiyyətli dərəcədə güclənib. Güclü iqtisadiyyata söykənən güclü ordu formulu Prezident İlham Əliyevin fəaliyyətinin əsas qayələrindən birinə çevrilib. Ölkəmizin iqtisadi inkişaf tempi Silahlı Qüvvələrin müasir standartlara cavab verən peşəkar orduya çevrilməsində mühüm rol oynayıb. Sabitlik, dinamik iqtisadi inkişafla yanaşı, güclü ordu quruculuğu müasir Azərbaycanı xarakterizə edən əsas amillərdən biri olub.

Paraddan sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyeva Qız qalasının qarşısına gəlib, paradda iştirak edən əsgərlərlə görüşüb, onlarla xatirə şəkilləri çəkdiriblər.

Məhkəmə fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması üzrə tədbirlər görülür

Dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə məhkəmə sistemində məqsədyönlü islahatlar aparılaraq bu sahədə qanunvericilik təkmilləşib, hakimlərin şəffaf seçim qaydası müəyyən olunaraq hakim korpusu 60 faiz təzələnib, insanların müraciət imkanlarının asanlaşdırılması məqsədilə yeni məhkəmələr yaradılıb, "Elektron məhkəmə" informasiya sisteminin tətbiqi və məhkəmə infrastrukturunun müasirləşməsi üzrə əməli işlər həyata keçirilib.

Ölkəmizin sürətli sosial-iqtisadi inkişafı və mülki dövriyyənin kəskin artması nəticəsində məhkəmələrin iş həcminin dəfələrlə çoxalması nəzərə alınaraq, bu sahədə zəruri addımlar atılır, o cümlədən mübahisələrin məhkəmədən kənar alternativ həllində mühüm rol oynayan mediasiya institutunun tətbiqi üzrə tədbirlər görülür.

Ölkə Prezidentinin tapşırıqlarına uyğun olaraq məhkəmə qərarlarının ədalətliliyi, məhkəmələrdə şəffaflığın artırılması, korrupsiyanın yolverilməzliyi və vətəndaş-məmur münasibətlərinin sağlam meyarlar üzərində qurulması daim diqqət mərkəzində saxlanılır. Məhkəmə-Hüquq Şurasının qərarları ilə 100-dən çox hakim vətəndaşların haqlı narazılığını doğuran nöqsan və pozuntulara yol verdiklərinə görə məhkəmə sistemindən kənarlaşdırılıb, o cümlədən korrupsiya hüquqpozmalarına görə 35 hakim ciddi intizam məsuliyyətinə cəlb edilib.

Məhkəmə fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üzrə tədbirlər davam etdirilərək, ədliyyə naziri, Məhkəmə-Hüquq Şurasının sədri Fikrət Məmmədovun Ağstafa rayonuna səfəri çərçivəsində Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin və onun yurisdiksiyasına daxil olan bölgənin birinci instansiya məhkəmələri sədrlərinin və hakimlərinin, habelə Ədliyyə Nazirliyinin və Məhkəmə-Hüquq Şurasının aidiyyəti məsul işçilərinin iştirakı ilə geniş zona müşavirəsi keçirilib.

Müşavirədə məhkəmə fəaliyyətində yol verilən nöqsanlar, daxil olan şikayətlər və onları doğuran səbəblər, bununla əlaqədar qarşıda duran vəzifələr müzakirə olunub.

Tədbirdə ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin qəti siyasi iradəsi ilə respublikamızda korrupsiyaya qarşı sərt mübarizənin aparıldığını vurğulayan Fikrət Məmmədov məhkəmə fəaliyyətində korrupsiyaya şərait yaradan halların yolverilməzliyini diqqətə çatdırıb. Vətəndaşların əsassız get-gələ salınması, işlərə baxıl-

masının süründürülməsi, habelə bəzi hakimlərin qeyri-etik davranışı qeyd olunaraq belə halların insanları narazı saldığı, şikayətlər doğurduğu bildirilib.

Bununla bağlı hakim adına və nüfuzuna xələl gətirən hərəkətlərin yolverilməzliyi, lazımi nəticə çıxarmayan və işində dönüş yaratmayan hakimlərə məhkəmə sistemində yer olmadığı qeyd edilib. Bildirilib ki, hazırda 80-dək hakimin fəaliyyətinin prinsipial qiymətləndirilməsi aparılır, habelə yeni qaydalar əsasında şəffaf prosedurlarla seçilmiş 100-dən çox hakimliyə namizədin təyinatı nəzərdə tutulur.

Müşavirədə apellyasiya məhkəmələrindən prinsipiallığın artırılması, qanun pozuntularına ciddi reaksiya verilməsi, neqativ hallara qarşı barışmaz münasibət göstərilməsinin vacibliyi vurğulanıb.

Həmçinin məhkəmə sistemində şəffaflığın artırılması üzrə əlavə tədbirlərin görülməsi, antikorrupsiya mədəniyyətinin yüksəldilməsi, qeyri-prosessual münasibətlərin qarşısının alınması, etik davranış qaydalarına dürüst əməl edilməsi üzrə qarşıda duran vəzifələr diqqətə çatdırılıb.

Azərbaycan və Latviya Ədliyyə nazirlikləri səmərəli əməkdaşlıq edirlər

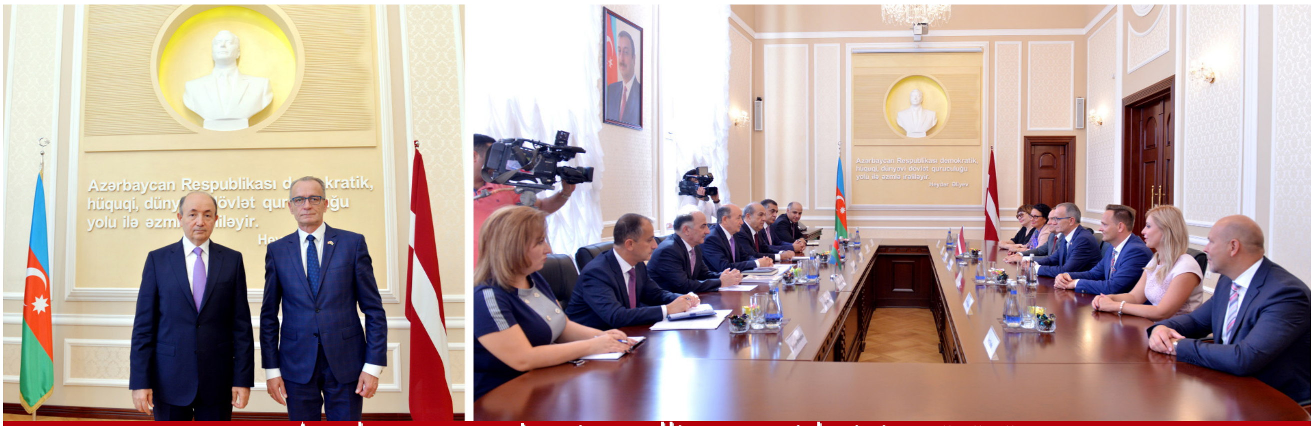

Azərbaycan və Latviya ədliyyə nazirlərinin görüşü

Ölkə Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə aparılan hüquqi islahatlar çərçivəsində qabaqcıl xarici təcrübələrin öyrənilməsinə, beynəlxalq əlaqələrin inkişafına böyük önəm verilərək xarici ölkələrin, o cümlədən Avropa İttifaqı dövlətlərinin ədliyyə qurumları ilə səmərəli əməkdaşlıq həyata keçirilir. 2017-ci ildə Azərbaycan və Latviya Ədliyyə nazirlikləri arasında əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumunun imzalanması bu sahədə qarşılıqlı fəaliyyətin dərinləşdirilməsinə böyük təkan verib.

Memorandumun implementasiyası çərçivəsində ötən bir il ərzində iki ölkənin Ədliyyə nazirliklərinin nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı səfərləri həyata keçirilib, birgə tədris tədbirləri təşkil olunub, müsbət təcrübələrin mübadiləsi aparılıb.

Əməkdaşlığın davamı olaraq Latviyanın ədliyyə naziri Dzintars Rasnaçs rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə sentyabrın 13-16-da Azərbaycanda səfərdə olub.

Səfər zamanı latviyalı nazir Şəhidlər Xiyabanında ölkəmizin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda həlak olmuş həmvətənlərimizin məzarlarını ziyarət edərək Əbədi məşəl abidəsi önünə əklil qoyub.

Sonra Ədliyyə Nazirliyində respublikamızın ədliyyə naziri Fikrət Məmmədovun və Latviyanın ədliyyə naziri Dzintars

Ədliyyə Nazirliyinin elektron xidmətləri, qeydiyyat və notariat fəaliyyəti, informasiya resursları ilə tanışlıq

Rasnaçsın görüşü keçirilib.

Bu il 100 illiyi qeyd olunan dövlətlərimiz arasında strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin qurulmasında dövlət başçılarının xüsusi rolunu vurğulayan nazir F.Məmmədov dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinin, o cümlədən hüquqi sahədə səmərəli qarşılıqlı fəaliyyətin inkişafından məmnunluğunu ifadə edib, hazırkı səfərin əlaqələrin genişləndirilməsinə əlavə təkan verəcəyini bildirib.

Azərbaycana səfər etməsindən məmnunluğunu bildirən latviyalı nazir ölkələrimizin müxtəlif istiqamətlərdə, həmçinin Avropa İttifaqının Şərq Tərəfdaşlığı çərçivəsində səmərəli əməkdaşlıq etdiyini vurğulayıb, həyata keçirilən ikitərəfli qarşılıqlı səfərlərin ədliyyə və məhkəmə sahəsində yaxşı təcrübələrin öyrənilməsi baxımından əhəmiyyətini qeyd edib. D.Rasnaçs Ədliyyə nazirlikləri arasında əlaqələrin bundan sonra da uğurla inkişaf edəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Söhbət zamanı bu ilin noyabrında hər iki dövlətin Ədliyyə nazirliklərinin yaranmasının 100 illiyinin qeyd olunacağı bildirilərək ədliyyə tarixinə, keçdiyi inkişaf yoluna nəzər salınıb, dövlətin hüquq siyasətinin həyata keçirilməsində mühüm rolu vurğulanıb.

Görüşdə ədliyyə və məhkəmə sahəsində aparılan islahatlar və yeniliklərdən bəhrələnmək imkanları müzakirə olunub, məhkəmə sisteminin təkmilləşdirilməsi, mediasiya və probasiya institutlarının tət-

biqi, məhkəmə ekspertizası sahəsində faydalı fikir və təcrübə mübadiləsi aparılıb. Qonaqların diqqəti həmçinin, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin acı nəticələrinə, Ermənistanın torpaqlarımıza qarşı davam edən hərbi təcavüzü və bir milyondan çox soydaşımızın qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşməsi faktına cəlb edilib.

Tədbirdə hər iki dövlətin səfirləri Cavanşir Axundov və

Quba Rayon Məhkəməsinin müasir binası və elektron məhkəmə sisteminin tətbiqi ilə tanışlıq

Yuris Maklakovs iştirak ediblər.

Səfər çərçivəsində Latviya nümayəndə heyəti ədliyyə sahəsində göstərilən elektron xidmətlər, qeydiyyat və notariat fəaliyyəti, nazirliyin informasiya resursları, həmçinin bölgələrdə müasir məhkəmə infrastrukturu və informasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə tanış olub.

QUBA SOYQIRIMI MEMORIAL KOMPLEKSINI ZIYARƏT

Latviya Respublikasının ədliyyə naziri Dzintars Rasnaçsın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ölkəmizə səfər çərçivəsində ədliyyə və məhkəmə sahəsində aparılan islahatlarla tanış olub, göstərilən elektron xidmətlər, qeydiyyat və notariat fəaliyyəti, nazirliyin informasiya resursları ilə maraqlanıb, faydalı təcrübə mübadiləsi aparılıb.

Eyni zamanda, latviyalı qonaqlar bölgələrə səfər edərək Quba Rayon Məhkəməsinin müasir binası və informasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə tanış olublar.

Nümayəndə heyəti, həmçinin Quba Soyqırımı Memorial Kompleksinə gələrək 1918-ci ildə Qubada cinayətkar erməni hərbi dəstələri tərəfindən törədilmiş soyqırımı qurbanlarının dəfn olunduğu yerdə ucaldılmış abidəni ziyarət edib, erməni-bolşevik birləşmələrinin törətdikləri soyqırımı haqqında ətraflı məlumatlandırılıb.

Bildirilib ki, 100 il bundan öncə 1918-ci ilin mart-aprel aylarında ermənilər tərəfindən azərbaycanlılara qarşı törədilmiş soyqırımı öz amansızlığına və miqyasına görə təkcə Azərbaycan tarixində deyil, bəşər tarixində də ən qanlı faciələrdən biridir. Həmin günlərdə Bakı şəhərində, Qubada, Şamaxıda, Qarabağda, Zəngəzurda, Naxçıvanda, Lənkəranda, Gəncədə və digər bölgələrdə on minlərlə dinc sakin məhz etnik və dini mənsubiyyətinə görə qətlə yetirilib, yaşayış məntəqələri dağıdılıb, mədəniyyət abidələri, məscid və qəbiristanlıqlar yandırılaraq yerlə-yeksan edilib.

Soyqırımı aktlarına dövlət müstəqilliyimiz bərpa olunduqdan sonra ulu öndər Heydər Əliyevin "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" 1998-ci il 26 mart tarixli Fərmanı ilə siyasi-hüquqi qiymət verilib, 31 Mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü elan edilib. Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən 1918-ci il azərbay-

canlıların soyqırımının 100 illiyi ilə bağlı Sərəncam imzalanaraq erməni-bolşevik silahlı dəstələrinin 100 il əvvəl azərbaycanlılara qarşı törətdikləri bəşəri cinayətlər barədə həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə daha dolğun çatdırılması istiqamətində məqsədyönlü tədbirlər görülür. Bu mənada Quba Soyqırımı Memorial Kompleksi ermənilərin təcavüzkar siyasətinin və soyqırımı hadisələrinin ifşa olunmasına, faciə qurbanlarının xatirəsinin əbədiləşdirilməsinə xidmət edir.

Vurğulanıb ki, bolşevik-daşnak birləşmələrinin törətdikləri Azərbaycanı işğal etmək məqsədi güdən dəhşətli hadisələrin qarşısı 1918-ci ilin sentyabrın 15-də qardaş Türkiyənin hərbi yardımı sayəsində alınaraq Qafqaz İslam Ordusu və Azərbaycan Milli Ordusu Bakını işğaldan azad etməklə ermənilərin və bolşeviklərin Bakı və ətraf rayonlardakı ağalığına son qoyulub. Bu tarixi hadisənin 100 illiyi münasibətilə Azərbaycan və Türkiyə dövlət başçılarının iştirakı ilə Bakıda keçirilmiş möhtəşəm parad həmin tarixi həqiqətlərin bir daha dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırılmasında mühüm rol oynayır.

Qonaqlar Kompleksdə ermənilər tərəfindən törədilmiş bu kütləvi qətliama dair tarixi faktları əks etdirən ekspozisiyalara baxıblar. Latviyanın ədliyyə naziri azərbaycanlılara qarşı soyqırımı hadisələrindən çox təsirləndiyini vurğulayıb, faciə ilə bağlı həqiqətlərin dünyada geniş yayılmasının əhəmiyyətini qeyd edib. Nazir D.Rasnaçs faciə qurbanlarının əziz xatirəsinə ehtiramını bildirib.

Ədliyyə naziri Ağstafada vətəndaşları qəbul edib

Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin dövlət qurumları tərəfindən insanlara layiqli xidmət göstərilməsi, vətəndaşların müraciətlərinə qayğı və həssaslıqla yanaşılması barədə tapşırıqlarına uyğun olaraq Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən vətəndaşların bölgələrdə qəbuluna xüsusi diqqət yetirilir.

Sentyabrın 21-də ədliyyə naziri Fikrət Məmmədov Ağstafa rayonu Heydər Əliyev Mərkəzində Ağstafa, Qazax və Tovuz rayonlarından olan vətəndaşların qəbulunu keçirib.

Qəbuldan əvvəl nazir və Ağstafa Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Məhərrəm Quliyev ulu öndər Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət edərək, önünə gül dəstələri qoyub, əziz xatirəsinə dərin ehtiramlarını bildiriblər.

Qəbul zamanı hər bir vətəndaş diqqətlə dinlənilib, müraciətlərdə qaldırılan məsələlərin bir qismi elə yerindəcə öz həllini tapıb, digər müraciətlər üzrə nazirliyin qəbulda iştirak edən aidiyyəti məsul işçilərinə müvafiq tapşırıqlar verilib.

Vətəndaşlar bölgə sakinlərinin qəbulu və müraciətlərinə baxılması üçün

rahat və əlverişli şərait yaradılmasından razılıqlarını ifadə edərək, göstərilən diqqət və qayğıya görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Səfər zamanı ədliyyə naziri, həmçinin yerli ədliyyə və məhkəmə orqanlarının fəaliyyəti və iş şəraiti ilə tanış olub, ədliyyə işçiləri və bölgənin hakimləri ilə müşavirə keçirib.

Müşavirədə nazir ədliyyə fəaliyyətinin müasirləşməsi, qabaqcıl texnologiyaların tətbiqi, iş şəraitinin yaxşılaşdırılması, məhkəmə qərarlarının icrası işinin təkmilləşdirilməsi, probasiya xidmətinin fəaliyyətinin təşkili ilə bağlı tapşırıqlar verib, vətəndaş məmnunluğunun təmin olunmasını, nizam-intizama, etik davranış qaydalarına dönmədən əməl edilməsini vurğulayıb.

Ədliyyə Nazirliyinin Kollegiya iclası keçirilib

Sentyabrın 28-də ədliyyə naziri Fikrət Məmmədovun sədrliyi ilə nazirliyin kollegiya iclası keçirilib.

İclasda ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunun möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla inkişaf etdirilməsi, respublikamızın davamlı sosial-iqtisadi tərəqqisi və yüksək nailiyyətləri qeyd olunub.

Ölkə başçısının ədliyyə sisteminə yüksək diqqət və qayğısı vurğulanaraq tədbirdə bu il Dövlət qulluqçularının peşə bayramı münasibətilə ölkə Prezidentinin Sərəncamı ilə "Dövlət qulluğunda fərqlənməyə görə" medalına layiq görülmüş bir qrup ədliyyə və məhkəmə işçisinə, habelə digər təltiflərlə mükafatlandırılmış nazirliyin rəhbər şəxslərinə ədliyyə naziri Fikrət Məmmədov tərəfindən həmin təltiflər təntənəli təqdim edilib.

Təltif olunanlar əməklərinə verilən yüksək qiymətə və göstərilən qayğıya görə dövlət başçısına minnətdarlıqlarını ifadə edib, Azərbaycan ədliyyəsinin inkişafı naminə bundan sonra da layiqincə fəaliyyət göstərəcəklərini bildiriblər.

Kollegiyada ölkə başçısının penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı 2017-ci il fevralın 10-da imzaladığı mühüm, proqram xarakterli Sərəncamının bu istiqamətdə əməli tədbirlərin görülməsi üçün "yol xəritəsi" olduğu vurğulanıb, görülən işlərdən bəhs olunub.

Bildirilib ki, məhkumların islah olunmasında, cəzaların icrası qaydalarına və rejimə riayət edilməsində müstəsna əhəmiyyət kəsb edən məhkumun cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilməsi, məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisəsinə keçirilməsi və cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz edilməsi institutunun tətbiqi ilə bağlı görülən işlər təhlil olunaraq ümumiləşdirilib və nazirliyin kollegiya iclasında müzakirə edilib. Bu sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi və dövlət başçısının Sərəncamından irəli gələn tələblərə uyğun qurulması məqsədilə yeni Qaydalar hazırlanıb.

Kollegiyada müzakirə olunaraq qəbul edilmiş Qaydalar bu humanist institutun tətbiqində kollegiallığın, şəffaflığın, obyektivliyin və ictimai iştirakçılığın təmin edilməsinə, məhkumların hüquq və qanuni mənafelərinin daha etibarlı qorunmasına yönəlib. Pilot qaydada bu sahədə fəaliyyət göstərəcək Komissiya Ədliyyə Nazirliyinin, o cümlədən

penitensiar və tibb xidmətlərinin, habelə ictimaiyyət nümayəndələrindən ibarət tərkibdə formalaşdırılacaq, onun işinə probasiya xidmətinin əməkdaşları və psixoloqlar da cəlb olunacaq.

İclasda həmçinin, penitensiar müəssisələrin, həbs edilmiş şəxslərin və məhkumların müşayiətinin təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi, fövqəladə hallarda işin təşkili məsələlərini tənzimləyən, habelə icra sahəsində fəaliyyətin səmərəliliyinin artırılmasına yönələn normativ akt layihələrinə baxılaraq qəbul olunub.

Eyni zamanda, kollegiyada ədliyyə orqanları tərəfindən əhaliyə göstərilən elektron xidmətlərə dair təqdimat keçirilib. Təqdimatda ədliyyə fəaliyyətində şəffaflığın artırılması, açıq hökumət prinsiplərinin təşviqi, vətəndaş məmnunluğunun yüksəldilməsi, əhaliyə göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin və ədliyyə qurumlarına əlçatanlığın artırılması üzrə görülən işlər qeyd olunub, nazirlik tərəfindən 31 elektron xidmətin göstərildiyi və bu xidmətlərdən istifadələrin sayının 11 milyonu ötdüyü bildirilib.

Həmçinin nazirliyin ayrı-ayrı fəaliyyət istiqamətləri üzrə elektron xidmətlərin genişləndirilməsi imkanları təhlil olunaraq onların çeşidləri nümayiş etdirilib, ölkə başçısının elektron hökumətin inkişafı və rəqəmsal hökumətə keçid ilə bağlı tapşırıqlarına uyğun olaraq ədliyyə fəaliyyətinin elektronlaşdırılmasına, mövcud xidmətlərin təkmilləşdirilməsinə dair əlavə tədbirlər müəyyən edilib.

Bununla yanaşı, beynəlxalq əlaqələrin dərinləşdirilməsi üzrə tədbirlərə baxılıb. Qeyd olunub ki, cari ildə Türkiyə, Əlcəzair, Serbiya, Latviyanın ədliyyə nazirləri tərəfindən ölkəmizə səfərlər edilib, ədliyyə sahəsində mühüm sənədlər imzalanıb. Kollegiyada həmin beynəlxalq sənədlərin icrası üzrə zəruri tədbirlərin görülməsi, habelə beynəlxalq görüşlər zamanı ölkəmizdə gedən inkişaf proseslərinin, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı Azərbaycan həqiqətlərinin

dünya ictimaiyyətinə geniş çatdırılması, eləcə də ədliyyə və məhkəmə sistemində aparılan islahatların və yeniliklərin təbliği tapşırılıb.

Kollegiyada dövlət başçısının "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İli" elan etdiyi 2018-ci ilin demokratik respublikanın yaranmasının 100 illiyi və digər tarixi hadisələr ilə zəngin olmaqla, həmçinin Azərbaycan ədliyyəsinin 100 illik yubileyi ilə əlamətdar olduğu vurğulanıb, bu münasibətlə nazirlik üzrə müəyyən olunmuş tədbirlər müzakirə edilib, nazirliyin tarixinin hazırlanan sənəd və vəsaitlərdə dolğun və müfəssəl əks olunması ilə bağlı tapşırıqlar verilib.

Vətəndaş cəmiyyətinin inkişafına dövlət dəstəyinin təzahürü olaraq iclasda 17 qeyri-kommersiya hüquqi şəxs dövlət qeydiyyatına alınıb.

Ədliyyə orqanlarına qulluğa qəbul olunan gənclərlə görüş

Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan ədliyyəsinin inkişafı üzrə islahatlar aparılır, ədliyyə orqanlarının işinin müasir tələblər səviyyəsində qurulmasında kadrlarla işin səmərəli təşkilinə, onların düzgün seçilməsinə xüsusi önəm verilir.

Bu məqsədlə ədliyyənin müxtəlif sahələrinə qulluğa qəbulla bağlı açıq müsabiqə və müsahibələr keçirilir. Bu zaman dövlət gənclər siyasətinə uyğun olaraq gənclərin işlə təminatı daim diqqətdə saxlanılır. Son illər şəffaf seçimlər əsasında ədliyyə orqanlarına böyük əksəriyyəti gənclər olan 2800-ə yaxın hazırlıqlı, müasir texnologiyalara bələd və mənəvi cəhətdən saf kadrlar qulluğa qəbul olunub. Onlar ədliyyənin müxtəlif sahələrində uğurla fəaliyyət göstərir və bir çoxu ali dövlət orqanında məsul vəzifələrə irəli çəkiliblər.

Həmçinin, penitensiar və tibb xidmətlərinin hazırlıqlı və mənəvi cəhətdən saf gənclərlə komplektləşdirilməsi məqsədi ilə qulluğa qəbulla bağlı açıq müsabiqələr keçirilir, namizədlər müsabiqələrdə geniş iştiraka təşviq olunur, o cümlədən "ASAN Kadr" Karyera Mərkəzinin portalında müvafiq elanlar verilir. Eyni zamanda, təhsil müəssisələri ilə səmərəli əlaqələr qurularaq Rusiya Federasiyası Cəzaların İcrası Federal Xidmətinin Ryazan Hüquq və İdarəçilik Akademiyasında, həmçinin Azərbaycan Tibb Universitetinin Hərbi tibb fakültəsində müvafiq olaraq penitensiar və tibb sahələri üzrə nazirlik üçün xüsusi ixtisaslı gənc kadrlar hazırlanır.

Bu günlərdə Ədliyyə Akademiyasında icbari təlimi başa vuraraq penitensiar xidmətdə orta rəis heyətinə və ATU-nun Hərbi Tibb fakültəsini bitirərək tibb xidmətinə təyinat alan 40 nəfər gənc əməkdaşlarla nazirliyin rəhbərliyinin görüşü keçirilib.

Gənclər əvvəlcə Fəxri xiyabanda ümummilli lider Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edərək abidəsi önünə gül dəstələri düzüb, əziz xatirəsini dərin ehtiramla yad ediblər. Sonra Şəhidlər xiyabanında xalqımızın azadlığı və ölkəmizin ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçən qəhrəman Vətən övladlarının əziz xatirəsi anılıb, məzarları önünə tər çiçəklər qoyulub.

Nazirlikdə keçirilmiş tədbirdə ədliyyə naziri Fikrət Məmmədov çıxış edərək ümummilli lider Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi hərtərəfli inkişaf strategiyasını uğurla həyata keçirən ölkə Prezidenti

cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə respublikamızın davamlı tərəqqisini və əldə olunan nailiyyətləri vurğulayıb, bu ilin dövlətçilik tariximizin parlaq səhifələrindən olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 100 illiyi ilə əlamətdar olduğunu və bu tarixi hadisənin ölkəmizdə geniş qeyd edildiyini bildirib.

Dövlət başçısı tərəfindən "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İli" elan olunmuş 2018-ci ildə 100 illiyi qeyd olunan Azərbaycan ədliyyəsinin tarixinə, keçdiyi inkişaf yoluna toxunan nazir məhkəmə və ədliyyə sistemində aparılan islahatlarından danışıb, ölkə başçısının penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı 2017-ci ilin fevralın 10-da imzaladığı mühüm, proqram xarakterli Sərəncamının məhkəmə və penitensiar sahələrdə əməli tədbirlərin görülməsi üçün "yol xəritəsi" olduğunu vurğulayıb. Həmçinin Penitensiar xidmətdə qulluq keçmənin xüsusiyyətləri barədə məlumat verib, gənclərə işlərində məsuliyyətli olmağı, qanunçuluq, insan hüquqları, humanizm prinsiplərinə, nizam-intizama, etik davranış qaydalarına dönmədən əməl etməyi tapşırıb, korrupsiya və digər neqativ halların yolverilməzliyini vurğulayıb, gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb.

Gənclər çıxış edərək qulluğa qəbul olunmalarından yüksək qürur hissi keçirdiklərini bildirib, müstəqil Azərbaycanımızın hərtərəfli tərəqqisi naminə ölkə başçısının ətrafında sıx birləşərək yorulmaz fəaliyyətində daim layiqli yardımçı olacaqlarını vurğulayıb, onlara göstərilən yüksək etimadı doğruldacaqlarına, ədliyyə işçisi adını şərəflə daşıyacaqlarına və daim uca tutacaqlarına söz veriblər.

Daha sonra təyinat almış yeni əməkdaşlar Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağı önündə təntənəli qaydada and içiblər, aidiyyəti işçilərə xüsusi rütbələr verilib.

Hakimlərin Seçki Komitəsinin məlumatı

Ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması üzrə görülən tədbirlər çərçivəsində hakim vəzifəsinə namizədlərin beynəlxalq standartlar səviyyəsində, tam şəffaf şəraitdə seçilməsi prosesi davam edir.

Test üsulu ilə, habelə yazılı və şifahi imtahanlardan müvəffəqiyyətlə keçərək bir il müddətində davam edən tədris kursunu, o cümlədən məhkəmələrdə stajkeçməni uğurla başa vurmuş hakimliyə namizədlərlə Hakimlərin Seçki Komitəsi tərəfindən yekun müsahibələr keçirilib.

Namizədlərin hakim işləmək üçün zəruri olan keyfiyyətlərə yiyələnməsini müəyyən etmək məqsədilə keçirilən müsahibələrin nəticələri Komitə tərəfindən qiymətləndirilib, 108 nəfər namizəd müsabiqədə müvəffəqiyyət qazanmaqla Məhkəmə-Hüquq Şurasına təqdim olunub.

Qanunvericiliyə müvafiq olaraq Şura tərəfindən məsələyə baxılacaq, o cümlədən namizədlərlə müvafiq söhbət və ixtisaslaşma aparılacaqdır.

Vərəmlə mübarizədə Azərbaycanın müsbət təcrübəsi öyrənilir

Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tapşırıqlarına uyğun olaraq məhkumların və təqsirləndirilən şəxslərin tibbi və dərman təminatı yaxşılaşdırılır. Bu sahədə beynəlxalq təşkilatlarla vərəmə qarşı effektiv mübarizə aparılaraq, müsbət nəticələrə nail olunub və artıq bir çox dövlətlər Azərbaycan təcrübəsindən faydalanırlar.

Bu məqsədlə Ədliyyə Nazirliyi İxtisaslaşdırılmış Müalicə Müəssisəsinin nəzdində fəaliyyət göstərən Təlim Mərkəzi tərəfindən xarici dövlətlərin nümayəndə heyətləri üçün mütəmadi beynəlxalq treninqlər və tanışlıq səfərləri təşkil edilir. 2014-cü ildə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) Avropa Regional Bürosu tərəfindən ona "Həbsxanalarda vərəmə nəzarət və profilaktika üzrə ÜST ilə Əməkdaşlıq Mərkəzi" beynəlxalq statusu verilib və onun vərəmlə mübarizədə Azərbaycan təcrübəsinin digər dövlətlərə yayılmasında və öyrənilməsində səmərəli fəaliyyəti nəzərə alınaraq cari ildə bu status növbəti dörd il müddətinə uzadılıb.

Həmçinin Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Baş Direktoru Dr. Tedros Adhanom Qebreyesus bu ilin iyulunda Azərbaycana səfər edərək Beynəlxalq Təlim Mərkəzinin fəaliyyəti, müasir

şəraiti, tədris otaqları, həmçinin video-konfrans vasitəsilə distant treninqin təşkili ilə tanış olub, respublikamızın vərəmlə mübarizədə müsbət nəticələrə nail olunmasında dövlətimizin güclü siyasi iradəsini, bu sahədə Azərbaycanın tətbiq etdiyi standartların ən yaxşı təcrübə təşkil etdiyini və bunun üçün müsbət təcrübəmizin dünyada daha geniş yayılmasının önəmini vurğulayıb.

Qeyd olunmalıdır ki, son illər 20 dövlətdən 230-dək nümayəndə Bakıya səfərlər edərək müsbət təcrübəmizdən bəhrələnib və müxtəlif mövzularda təlimlərdə iştirak ediblər. Artıq bəzi ölkələrdə bizim təcrübəyə uyğun modellərin tətbiqinə başlanılıb.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Özbəkistan üzrə Ofisinin respublikamızın Ədliyyə Nazirliyinə müraciətinə əsasən bu ölkənin Daxili İşlər Nazirliyi Cəzaların İcrası Baş İdarəsinin, penitensiar müəssisələrinin, Səhiyyə Nazirliyinin vərəməleyhi tibb müəssisələrinin mütəxəssislərindən, eləcə də ÜST-ün Özbəkisan üzrə Ofisinin təmsilçisindən ibarət geniş nümayəndə heyəti cari il sentyabrın 24-28 tarixlərində Azərbaycanda təcrübə səfərində olub.

Səfər zamanı Ədliyyə Nazirliyinin Tibb baş idarəsi və Beynəlxalq Təlim Mərkəzi tərəfindən nümayəndə heyəti üçün vərəmə nəzarət proqramı barədə geniş təqdimatlar keçirilib, həmçinin Azərbaycanın penitensiar müəssisələrində bu sahədə ölkəmizin təcrübəsi ilə tanışlıq imkanı yaradılıb.

Bakı istintaq təcridxanasına, 9 saylı cəzaçəkmə və ixtisaslaşmış müalicə müəssisələrinə başçəkmələr zamanı vərəmə nəzarət üzrə görülən işlər, o cümlədən məhbuslar arasında vərəmin aşkarlanması, innovativ texnologiyaların tətbiqi ilə laborator diaqnostika, infeksiyaya nəzarət tədbirlərinə riayət edilməklə mərkəzləşdirilmiş model əsasında müalicə üzrə bir sıra müəssisələrdə həyata teçirilən tədbirlər praktiki olaraq nümayiş etdirilib.

Həmçinin qonaqlara dərmanlara həssaslıq göstəricilərinə müvafiq olaraq müalicə rejimlərinin təyini, məhbusların saxlanma rejiminin gözlə-

nilməsi şərti ilə infeksiyaya nəzarət tədbirlərinə riayət olunması, azadlığa buraxılan xəstələrin müalicəsinin sonadək izlənilməsi və onlara sosial dəstək kimi Azərbaycanın unikal təcrübəsi təqdim olunub.

Səfər çərçivəsində Özbəkistan nümayəndə heyəti paytaxtın mədəni-tarixi abidələri ilə tanış olub, onlara son illər ərzində ölkəmizin davamlı inkişafı, habelə Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin acı həqiqətləri barədə dolğun məlumatlar verilib.

Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin üzvlərinin iştirakı ilə seminar-treninqlər keçirilib

Sentyabrın 19-da və 26-da Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin Azərbaycan nümayəndəliyi, Ədliyyə Nazirliyi, Penitensiar xidmətin Baş idarəsi və cəzaçəkmə müəssisələrinin məsul əməkdaşlarının iştirakı ilə "Cəza çəkməkdən şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə sisteminin və reabilitasiya xidmətlərinin səmərəliliyinin artırılması" mövzusunda seminar-treninqlər keçirilib.

Mövzu ilə bağlı çıxışlar zamanı Azərbaycanda insan hüquqlarının qorunması istiqamətində həyata keçirilən islahatlar, amnistiya və əfvetmənin, cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə institutunun geniş tətbiqi dövlətimizin humanizm prinsiplərinə əsaslanan siyasətinin bariz nümunəsi kimi dəyərləndirilib.

Həmçinin Azərbaycanda cəzaçəkmə müəssisələrində reabilitasiya tədbirləri, məhkumların sosial adaptasiyası istiqamətində görülən mühüm işlər, onlara hüquqi, sosial, psixoloji yardımın göstərilməsi qaydalarına aid çıxışlar dinlənilib.

Qeyd olunub ki, mötəbər beynəlxalq təşkilatlarla səmərəli əməkdaşlıq çərçivəsində bu qurumların nümayəndələri mütəmadi olaraq cəzaçəkmə müəssisələrinə baş çəkir, məhkum və həbs edilmiş şəxslərin saxlanma şəraiti, müasir standartlara cavab verən yeni penitensiar müəssisələr ilə yaxından tanış olurlar. Vurğulanıb ki, BQXK tərəfindən verilən tövsiyələr Penitensiar xidmətin aidiyyəti idarə və şöbələri tərəfindən təhlil olunur və zəruri tədbirlər həyata keçirilir.

Daha sonra BQXK nümayəndələri tərəfindən məhkumların cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə institutu, eləcə də reabilitasiya ilə bağlı beynəlxalq təcrübə seminar iştirakçılarının diqqətinə çatdırılıb, onları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

ƏDLİYYƏ AKADEMİYASININ MƏLUMATLARI

Ədliyyə Nazirliyi və Avropa İttifaqının (Aİ) Azərbaycan Respublikasındakı Nümayəndəliyi tərəfindən "Azərbaycan ədliyyə sisteminin inkişafına və cinayət işləri üzrə məhkəmə qərarlarını icra edən qurumların göstərdiyi xidmətlərin təkmilləşdirilməsinə dəstək" adlı layihə çərçivəsində sentyabrın 3-də "Holiday İnn" mehmanxanasında hüquqi yardım və hüquqi maarifləndirmə üzrə seminar keçirilib.

Nazirliyin və regional ədliyyə idarələrinin nümayəndələrinin, hakimlərin, vəkillərin, layihə üzrə məsul şəxslərin və ekspertlərin iştirakı ilə keçirilmiş tədbirin açılışında layihənin məqsədləri barədə məlumat verilib, seminarın birinci və ikinci sessiyalarında ekspert xanım Helena Papa hüquqi yardım və hüquqi maarifləndirmə üzrə beynəlxalq və Avopa standartları, habelə Avropa Məhkəməsinin bu sahədə presedent hüququ, digər ekspert Viktor Gumi hüquqi yardım və maarifləndirmə sistemlərinin inkişafı üzrə mütərəqqi təcrübələr və modellər haqqında çıxışlar ediblər.

Seminarın Ədliyyə Akademiyasının hüquqi yardım təcrübəsinə həsr edilmiş üçüncü sessiyasında Akademiyanın rektoru vəzifəsini icra edən Elçin Xələfov hüquqi maarifləndirmə və hüquqi yardım fəaliyyəti, həyata keçirilən təlimlər, ixtisasartırma kursları və praktiki vərdişlərin aşılanması üzrə aparılan işlər, habelə bu sahədə əldə olunan nailiyyətlərlə bağlı geniş məruzə ilə çıxış edib.

Həmçinin, Akademiyanın Hüquq klinikasının və yeni yaradılan Hüquqi təminat bölməsinin hüquqi yardım təcrübəsi, o cümlədən gənc hüquqşünasların əhalinin aztəminatlı təbəqəsinə pulsuz hüquqi yardıma cəlb edilmə prosesi barədə məlumat verilib.

Yekunda müvafiq mövzular üzrə ətraflı müzakirələr aparılıb, verilən suallar cavablandırılıb, seminar iştirakçılarına sertifikatlar təqdim edilib.

Ədliyyə Akademiyasında hakimlər üçün "Mənzil Məcəlləsinin tətbiqinin bəzi məsələləri" və "Mülki işlər üzrə məhkəmə baxışının xüsusiyyətləri" mövzularında ixtisasartırma kursları keçirilib.

Ümumilikdə 50 hakimin iştirak etdiyi təlimlərdə yaşayış sahəsinin təyinatının dəyişdirilməsi, onun yenidən planlaşdırılması və ya qurulması, Mənzil-Tikinti Kooperativlərinin fəaliyyəti ilə bağlı mübahisələrə baxılmasının xüsusiyyətləri, sosial kirayə müqaviləsi ilə verilən yaşayış sahələrinin hüquqi rejimi, yaşayış sahəsindən istifadə hüququ ilə bağlı yaranan məhkəmə mübahisələrində Mülki Məcəllənin və Mənzil Məcəlləsinin qarşılıqlı tətbiqi barədə mühazirələr dinlənilib.

Həmçinin mülki prosesdə apellyasiya baxışının hədləri, bu məsələdə təcrübədə rast gəlinən nöqsanlar, birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən mülki məhkəmə icraatı zamanı yol verilən xarakterik səhvlər, kassasiya instansiya məhkəməsinin qərarında şərh edilən göstərişlərin məcburiliyi və işə yenidən baxan məhkəmənin vəzifələri, mülki prosessual qanunvericiliyin tətbiqinin aktual məsələləri, lisenziyası ləğv edilmiş və iflas prosesində olan banklara qarşı iddialara məhkəmədə baxılması xüsusiyyətləri kimi mövzular tədris olunub.

Avropa Şurası və Ədliyyə Akademiyasının birgə təşkilatçılığı ilə hakimlər, vəkillər və Ədliyyə

Akademiyasının əməkdaşları üçün "Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyası və Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin presedent hüququnun Azərbaycanda tətbiqi" layihəsi çərçivəsində "Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyası çərçivəsində Mülkiyyət hüququ" mövzusunda təlim keçirilib.

Təlimdə Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin Katibliyinin baş hüquqşünası Xəqani Quliyevin mühazirələri dinlənilib, Məhkəmənin presedent hüququnda mülkiyyət hüququnun əsas anlayışları, mülkiyyət hüququna müdaxilənin əsaslandırılması kimi məsələlər iştirakçıların diqqətinə çatdırılıb, mülkiyyət hüququ ilə bağlı Azərbaycana qarşı işlərdə ortaya çıxan qəbuledilənlik məsələləri müzakirə edilib.

Layihə çərçivəsində, həmçinin "HELP proqramı (hüquqşünaslar üçün insan hüquqlarının tədrisi)" üzrə ikigünlük təlim keçirilib.

Hakimlərin, vəkillərin, praktik hüquqşünasların və Ədliyyə Akademiyasının əməkdaşlarının iştirak etdiyi təlimin açılışında Akademiyanın, Vəkillər Kollegiyasının və Avropa Şurasının Azərbaycandakı Ofisinin məsul şəxsləri tərəfindən açılış nitqi ilə çıxış edilib, ölkəmizin HELP-in təşviqi üzrə reytinq cədvəlində 10-cu yerə yüksəldiyi və artıq 18 nəfər sertifikatlı təlimçimizin fəaliyyət göstərdiyi vurğulanıb.

Təlimdə Avropa Şurası İnsan Hüquqları və Qanunun Aliliyi üzrə Baş Direktorluğunun Qərbi Balkan ölkələrində HELP proqramı üzrə təlimçisi Valentina Boz və Stavropol Regional Vəkillər Palatasının HELP sertifikatlı təlimçi Suriya Rzayevanın təqdimatları dinlənilib, HELP proqramına giriş və təlimçilər üçün təlimin məqsədləri barədə məlumat verilib, milli kurs səhifəsinin yaradılması, tyutorlar və iştirakçılar arasında koordinasiya, kurs iştirakçılarının motivasiyası və digər məsələlər iştirakçıların diqqətinə çatdırılıb.

Sentyabrın 28-də Ədliyyə Akademiyası tərəfindən bələdiyyə üzvləri və qulluqçularının hüquqi maarifləndirilməsi məqsədilə Şəki regional ədliyyə idarəsində Şəki, Qəbələ, Qax, Zaqatala və Balakən rayonlarının bələdiyyə nümayəndələri üçün tədris kursu təşkil edilib.

Kursda "İnzibati aktın forması, inzibati akta dair ümumi tələblər, inzibati aktların icra edilmə qaydası", "Bələdiyyə torpaqlarının idarə olunmasında qanunçuluğun təmin edilməsi, bələdiyyə torpaqlarının qiymətləndirilməsi", "Bələdiyyə qulluqçularının etik davranış qaydaları, bələdiyyə qulluğuna qəbul prosesində şəffaflığın təmin edilməsi" mövzularında mühazirələr dinləyicilərin diqqətinə çatdırılıb.

Təlim kursunda 75 nəfər dinləyici iştirak edib.

"Dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi Qaydaları"nın təsdiq edilməsi və elektron hökumətlə bağlı bəzi tədbirlər haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN FƏRMANI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Elektron hökumətin inkişafı və rəqəmsal hökumətə keçid ilə bağlı tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 14 mart tarixli 1885 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq **qərara alıram:**

1. "Dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi Qaydaları" təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərində müvafiq sahə üzrə toplanan məlumatların sistemliyini təmin etmək, dövlət informasiya ehtiyatları və sistemləri arasında məlumat mübadiləsinin səmərəliliyini artırmaq və əhaliyə elektron xidmətlərin göstərilməsində idarəetməni optimallaşdırmaq məqsədi ilə Elektron Hökumət İnformasiya Sisteminin (EHİS) ilkin olaraq aşağıdakı altsistemləri yaradılsın:

2.1. kommunal sahədə idarəetmənin təmin edilməsi üçün zəruri olan məlumatların toplanıldığı və emal edildiyi informasiya sistemlərinin və ehtiyatlarının inteqrasiyasını, monitorinqlərin və analitik təhlillərin aparılmasını, proqnozların hazırlanmasını və qeyd edilən sahədə mərkəzləşdirilmiş elektron xidmətlərin göstərilməsini təmin edən - Kommunal Xidmətlər Vahid İnformasiya Sistemi;

2.2. sosial xidmətlər sahəsində idarəetmənin təmin edilməsi üçün zəruri olan məlumatların toplanıldığı və emal edildiyi informasiya sistemlərinin və ehtiyatlarının inteqrasiyasını, monitorinqlərin və analitik təhlillərin aparılmasını, proqnozların hazırlanmasını və qeyd edilən sahədə mərkəzləşdirilmiş elektron xidmətlərin göstərilməsini təmin edən - Sosial Xidmətlər Vahid İnformasiya Sistemi;

2.3. kənd təsərrüfatı sahəsində idarəetmənin təmin edilməsi üçün zəruri olan məlumatların toplanıldığı və emal edildiyi informasiya sistemlərinin və ehtiyatlarının inteqrasiyasını, monitorinqlərin və analitik təhlillərin aparılmasını, proqnozların hazırlanmasını və qeyd edilən sahədə mərkəzləşdirilmiş elektron xidmətlərin göstərilməsini təmin edən - Aqrar Xidmətlər Vahid İnformasiya Sistemi.

3. Bu Fərmanın 2-ci hissəsinə əsasən yaradılan Kommunal Xidmətlər Vahid İnformasiya Sisteminin operatoru funksiyalarını Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi, Sosial Xidmətlər Vahid İnformasiya Sisteminin operatoru funksiyalarını Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Aqrar Xidmətlər Vahid İnformasiya Sisteminin operatoru funksiyalarını Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi həyata keçirsin.

4. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial

İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi:

4.1. dövlət informasiya ehtiyatlarının və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi ilə bağlı texniki tələbləri iki ay müddətində təsdiq etsin;

4.2. dövlət informasiya ehtiyatlarının və sistemlərinin, habelə elektron xidmətlərin qeydiyyatının həyata keçirilməsi məqsədilə vahid reyestri - "Dövlət informasiya ehtiyatlarının, sistemlərinin və elektron xidmətlərin vahid reyestri"ni təşkil etsin və aparılmasını təmin etsin;

4.3. mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları, dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslər, dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslər tərəfindən elektron xidmətlərin təşkili və göstərilməsi üzrə tələbləri və belə elektron xidmətlərin qeydiyyatı qaydalarını Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası ilə razılaşdırmaqla iki ay müddətində təsdiq etsin;

4.4. bu Fərmanın 2-ci hissəsində qeyd edilən altsistemlərin formalaşdırılmasını onların operatorları ilə birlikdə təmin etsin;

4.5. bu Fərmanla təsdiqlənən Qaydaların icrası ilə bağlı mövcud dövlət informasiya ehtiyatlarının və sistemlərinin qiymətləndirilməsini həyata keçirsin;

4.6. dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərinin rəsmi statistik məlumatlarla təmin olunması məqsədilə Dövlət Statistika Komitəsinin müvafiq informasiya sisteminin Elektron Hökumət İnformasiya Sisteminə (EHİS) inteqrasiya edilməsini həmin Komitə ilə birlikdə təşkil etsin;

4.7. bu Fərmanla verilmiş tapşırıqların icrası ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə hesabat versin.

5. Mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları, dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslər, dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslər:

5.1. bu Fərmanla təsdiqlənən Qaydaların 3.2-ci və 4.1-ci bəndlərində qeyd edilən məlumat siyahılarını bir ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinə təqdim etsinlər;

5.2. bu Fərmanın 4.5-ci bəndinə əsasən həyata keçirilən qiymətləndirmənin nəticələrinə əsasən sahibi və ya operatoru olduqları informasiya ehtiyatlarının və sistemlərinin bu Fərmanla təsdiqlənən Qaydalara uyğunlaşdırılmasını təmin etsinlər;

5.3. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin təklifləri əsasında və müəyyən etdiyi müddətdə sahibi və ya operatoru olduqları informasiya sistemlərinin və ehtiyatlarının Elektron Hökumət İnformasiya Sisteminə (EHİS) inteqrasiyasını təmin etsinlər.

6. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

6.1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının bu Fərmana uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

6.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının bu Fərmana uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

6.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının bu Fərmana uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

6.4. bu Fərmandan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

7. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların bu Fərmana uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

Bakı şəhəri, 12 sentyabr 2018-ci il
N 263

Dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi

QAYDALARI

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 2 sentyabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir

1. Ümumi müddəalar

1.1. "Dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi Qaydaları" (bundan sonra - Qaydalar) "Elektron hökumətin inkişafı və rəqəmsal hökumətə keçid ilə bağlı tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 14 mart tarixli 1885 nömrəli Fərmanının 1.6-cı bəndinə əsasən hazırlanmışdır və dövlət informasiya ehtiyatlarının və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi qaydasını, o cümlədən məlumatların mübadiləsi mexanizmini müəyyən edir.

1.2. Bu Qaydaların məqsədləri üçün istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.2.1. **dövlət informasiya ehtiyatı** - mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları, dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslər, dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslər, həmçinin yerli özünüidarəetmə orqanları (bundan sonra - qurumlar) tərəfindən formalaşdırılan elektron sənədlər və ya sənədlər toplusundan (sənədləşdirilmiş informasiyadan) ibarət məlumat bazaları, reyestrlər və digər informasiya resursları;

1.2.2. **dövlət informasiya sistemi** - qurumlar tərəfindən formalaşdırılan, informasiya proseslərinin (informasiyanın yaradılması, yığılması, işlənməsi, saxlanması, axtarışı) həyata keçirilməsini təmin edən dövlət informasiya ehtiyatlarının, texniki və proqram vasitələrinin nizamlanmış məcmusu;

1.2.3. **dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılması** - dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin yaradılması, həmçinin formalaşdırılması, genişləndirilməsi, bölünməsi və ya birləşdirilməsi üzrə layihənin hazırlanması (təsdiqlənməsi), texniki və proqram vasitələr toplusunun təşkil edilməsi, onların istismardan əvvəlki sınaqlarının aparılması, istismara verilməsi, dövlət qeydiyyatına alınması və dövlət reyestrinin aparılması;

1.2.4. **dövlət informasiya sisteminin aparılması** - dövlət informasiya sistemində olan informasiya ehtiyatlarında informasiya proseslərinin həyata keçirilməsi, informasiya ehtiyatından istifadənin və informasiya sisteminin fəaliyyətinin təmin edilməsi və təkmilləşdirilməsi üçün tədbirlərin görülməsi;

1.2.5. **informasiya prosesləri** - dövlət informasiya sistemində olan informasiya ehtiyatlarında məlumatların toplanılması, axtarılması, təhlili, emalı, mühafizəsi və ötürülməsi ilə bağlı fəaliyyət;

1.2.6. **dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin inteqrasiyası** - dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin səmərəli təşkili və istifadəsi, informasiyanın ilkin mənbədən əldə edilməsi və təkrarçılığın aradan qaldırılması üçün mübadiləsinin təmini məqsədi ilə informasiya ehtiyatları və sistemləri arasında qarşılıqlı əlaqələrin yaradılması;

1.2.7. **dövlət informasiya ehtiyatının arxivləşdirilməsi** - bu Qaydalarda müəyyən edilən hallarda dövlət informasiya ehtiyatının və ya onun bir hissəsini təşkil edən informasiyanın dəyişiklik olunmadan, qanunvericiliklə müəyyən edilən müddətə saxlanılması;

1.2.8. **dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi** - normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş qaydada dövlət informasiya ehtiyatı və sistemi üzərində sahiblik və istifadə hüququnu həyata keçirən, qanunvericiliyə müvafiq qaydada dövlət informasiya ehtiyatı və sisteminin aparılmasını təmin edən qurum;

1.2.9. **dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin operatoru** - dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi və ya onun bu sahədə fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üzrə hüquq və vəzifələrini normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilən həcmdə və şərtlərlə həvalə etdiyi qurum;

1.2.10. **dövlət informasiya sisteminin iştirakçısı** - dövlət informasiya sisteminin informasiya proseslərində iştirak edən qurum;

1.2.11. **dövlət informasiya ehtiyatının istifadəçisi** - normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş qaydada müvafiq informasiya ehtiyatından informasiya əldə etmə və ya informasiyadan istifadə hüququ verilmiş dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanları, hüquqi və ya fiziki şəxslər;

1.2.12. **əsas dövlət informasiya ehtiyatı və sistemi** - Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr, qanunlar, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktları və ya Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktları ilə yaradılan, qurumlar tərəfindən dövlət xidmətlərinin göstərilməsi, funksiyalarının həyata keçirilməsi üçün nəzərdə tutulan informasiya ehtiyatı və sistemi;

1.2.13. **yardımçı dövlət informasiya ehtiyatı və sistemi** - qurumların sahibi və istifadəçisi olduğu, həmin qurumların daxili fəaliyyətini təmin etmək məqsədi ilə yaradılan informasiya ehtiyatı və sistemi;

1.2.14. **informasiyanın ilkin mənbəyi** - informasiyanın ilk formalaşdığı və saxlanıldığı informasiya ehtiyatı və sistemi;

1.2.15. İnformasiya Mənbələrinin Reyestri (bundan sonra - İMR) - informasiya mübadiləsinin təşkili üçün fiziki və hüquqi şəxslər ilə bağlı informasiyanın (o cümlədən elektron sənədin) yaradıldığı və saxlanıldığı ilkin mənbələr, həmin mənbələrdən istifadə edən qurumlar, bu Qaydaların 3.2-ci bəndində müəyyən edilən məsul şəxslər, onlara verilən hüquqlar və onların sistemdə fəaliyyət dövrü haqqında məlumatları ehtiva edən informasiya ehtiyatı;

1.2.16. **Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi** (bundan sonra - EHİS) - qurumların informasiya ehtiyatlarının və sistemlərinin əlaqələndirilməsini, həmin ehtiyat və sistemlərdə olan sənədlərin, habelə informasiyanın qanunla müəyyən edilmiş qaydada əldə edilməsini, elektron xidmətlərin mərkəzləşdirilmiş qaydada təqdim olunmasını və istifadəçilərin onlardan istifadəsini təmin edən dövlət informasiya sistemi.

1.3. Bu Qaydalarda istifadə olunan digər anlayışlar "İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" və "Fərdi məlumatlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunları, eləcə də Azərbaycan Respublikasının digər normativ hüquqi aktları ilə müəyyən edilmiş mənaları ifadə edir.

1.4. Dövlət informasiya ehtiyatlarının və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası, arxivləşdirilməsi və effektiv idarə edilməsi sahəsində koordinasiyanın, əməli və metodiki rəhbərliyin həyata keçirilməsi, informasiyanın ilkin mənbəyinin müəyyən edilməsi, belə mənbələrin elektron reyestrinin təşkili və aparılması, informasiya mübadiləsinin təşkili Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi (bundan sonra - Əlaqələndirici qurum) tərəfindən təmin edilir.

1.5. Bu Qaydalar əldə edilməsi məhdudlaşdırılmış informasiyanı ehtiva edən informasiya ehtiyatlarına və sistemlərinə həmin sahəni tənzimləyən normativ hüquqi aktlara uyğun olaraq tətbiq edilir.

1.6. Normativ hüquqi aktların tələblərinə uyğun yaradılmış dövlət informasiya ehtiyatı, eyni zamanda, kağız daşıyıcılar üzərində aparıla bilər.

1.7. Dövlət informasiya ehtiyatlarında və sistemlərində yaradılan, əldə edilən, toplanılan informasiya və elektron sənədlər Azərbaycan Respublikasının mülkiyyətidir.

2. Dövlət informasiya ehtiyatı və sisteminin formalaşdırılmasının ümumi prinsip və tələbləri

2.1. Dövlət informasiya ehtiyatı və sistemi qurumların hüquqlarının həyata keçirilməsi, funksiyalarının və vəzifələrinin icrası və ya elektron xidmətlərin təşkili məqsədilə aşağıdakı prinsiplər nəzərə alınmaqla formalaşdırılır:

2.1.1. mötəbərlik - dövlət informasiya ehtiyatında saxlanılan məlumatların həqiqiliyini təsdiqləyən və yoxlanılmasına imkan verən mexanizmlərin təmin edilməsi;

2.1.2. unikallıq - dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərində eyni informasiyanın təkrar yaradılmasının yolverilməzliyi, informasiyanın ilkin mənbə hesab edilən döv-

lət informasiya ehtiyatları və sistemlərində bir dəfə yaradılması və digər informasiya sistemləri və ehtiyatlarının inteqrasiya vasitəsilə bu ilkin mənbədən informasiyanı əldə etməsi və ondan istifadə etməsi;

2.1.3. dayanıqlılıq - dövlət informasiya ehtiyatı və sisteminin fasiləsiz işləməsinin təmin edilməsi;

2.1.4. təhlükəsizlik - sertifikatlaşdırılmış proqram təminatından və proqram-texniki vasitələrdən istifadə edilməsi, məlumatlarla, o cümlədən fərdi məlumatlarla bağlı informasiya mübadiləsi zamanı normativ hüquqi aktların tələblərinə riayət edilməsi, təşkilati, texniki və texnoloji tədbirlər həyata keçirməklə informasiyanın mühafizəsinin təmin edilməsi;

2.1.5. modulluq və miqyaslılıq - mövcud informasiya sistemində ciddi dəyişikliklər edilmədən proqram-texniki komponentlərin inkişaf etdirilməsi;

2.1.6. inteqrasiya imkanı - informasiyanı digər dövlət informasiya ehtiyatı və sistemi ilə mübadilə etmək imkanının olması;

2.1.7. effektivlik - formalaşdırılan dövlət informasiya ehtiyatı və sisteminin təyinatı üzrə tələblərə cavab verməsi;

2.1.8. səmərəlilik - mümkün qədər az resurs istifadə edilməklə nəzərdə tutulan nəticənin əldə olunması.

2.2. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılması bu Qaydalara uyğun olaraq və beynəlxalq standartlar və Azərbaycan Respublikasının bu sahədə qəbul olunmuş normativ hüquqi aktları nəzərə alınmaqla həyata keçirilir.

2.3. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılmasına Əlaqələndirici qurumun və digər qurumların təklifləri əsasında başlanılır. Bu məqsədlə hazırlanan layihələr (hüquqi akt layihələri, konsepsiyalar, strategiyalar, tədbirlər planları və s.) Əlaqələndirici qurumun texniki və səmərəlilik baxımından məqsədəuyğunluğu haqqında müsbət rəyi əlavə edilməklə normayaratma orqanına təqdim edilir.

2.4. Qurumların təklifinə əsasən dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılması ilə bağlı layihənin hazırlanması Əlaqələndirici qurumla birgə həyata keçirilə bilər.

2.5. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin fəaliyyətini tənzimləyən (əsasnamə) hüquqi aktla aşağıdakılar müəyyən olunur:

2.5.1. informasiya ehtiyatının və ya sisteminin adı, strukturu;

2.5.2. formalaşdırılma məqsədi və müddəti;

2.5.3. sahibinin və operatorunun adı, hüquqları, vəzifələri və funksiyaları;

2.5.4. funksionallığa dair tələblər;

2.5.5. fərdi məlumatların işlənilmə məqsədi və nəzərdə tutulan üsulları (fərdi məlumatların informasiya sistemi üçün);

2.5.6. maliyyələşdirilmə mənbələri;

2.5.7. informasiya ehtiyatına və sisteminə daxil edilən informasiyanın tərkibi, informasiyanın növü, informasiyadan istifadə qaydaları, o cümlədən belə məlumatların istifadəçilərinin dairəsi;

2.5.8. informasiya sistemi vasitəsilə sorğu edilən məlumatların tərkibi;

2.5.9. inteqrasiya imkanları;

2.5.10. informasiya ehtiyatından və sistemindən məlumat almağa görə ödəniş qaydası, o cümlədən belə ödənişlərdən azadolma halları.

2.6. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılması onların sahibləri, operatorları və ya müqavilə əsasında qeyd edilən sahə üzrə ixtisaslaşmış hüquqi şəxslər tərəfindən həyata keçirilir.

2.7. Bu Qaydaların 2.6-cı bəndində qeyd edilən subyektlər müəyyən edilən müddətdə layihə üzrə nəzərdə tutulan işlərin görülməsini tamamlayır və istismara verilməzdən əvvəl Əlaqələndirici qurumun iştirakı ilə dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sınağını həyata keçirir.

2.8. Sınaq müddəti ərzində hər hansı problem aşkar edilmədikdə və ya aşkar edilən problemlər aradan qaldırıldıqdan sonra dövlət informasiya ehtiyatı və sistemi istismara verilir. Əlaqələndirici qurum istismara verilən dövlət informasiya ehtiyatı və sistemi haqqında məlumatları həmin informasiya ehtiyatının və sisteminin dövlət qeydiyyatına alınması məqsədilə "Dövlət informasiya ehtiyatlarının, sistemlərinin və elektron xidmətlərin vahid reyestri"nə (bundan sonra - Reyestr) daxil edir.

2.9. Əsas dövlət informasiya ehtiyatının və dövlət informasiya sisteminin istifadəyə verilməsi həmin informasiya ehtiyatı və sistemi Reyestrə daxil edildikdən və EHİS-ə inteqrasiya edildikdən sonra həyata keçirilir.

2.10. "Fərdi məlumatlar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 3.2-ci

maddəsində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, fərdi məlumatların informasiya sistemləri Reyestrə daxil edildikdən sonra onlarda fərdi məlumatların toplanılmasına və işlənilməsinə yol verilir.

2.11. Vətəndaşlara xidmət göstərilməsi üçün formalaşdırılan dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi istismara verilmə ilə bağlı ictimaiyyəti məlumatlandırır.

2.12. Dövlət informasiya sistemlərinin tərkibində bir neçə dövlət informasiya ehtiyatı və altsistem yaradıla bilər.

2.13. Digər qurumların informasiya ehtiyatında mövcud olan informasiya ilə eyni olan informasiyanı yaratmaq məqsədilə yeni dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılmasına yol verilmir.

2.14. İki və ya daha çox qurum tərəfindən istifadəsi nəzərdə tutulan bütün yardımçı dövlət informasiya ehtiyatları Əlaqələndirici qurum tərəfindən vahid texniki baza və platformada qurulur.

2.15. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin genişləndirilməsi, bölünməsi və ya birləşdirilməsi bu Qaydaların 2.6 - 2.12-ci bəndlərinə uyğun olaraq həyata keçirilir və Reyestrdə müvafiq dəyişikliklər aparılır.

3. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin aparılması

3.1. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin normativ hüquqi aktlara uyğun olaraq aparılmasına nəzarət həmin informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi və operatoru tərəfindən həyata keçirilir.

3.2. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılmasında, aparılmasında və texniki dəstək verilməsində iştirak edən şəxslər, o cümlədən ona məlumat daxil etmək səlahiyyəti verilən məsul şəxslər barədə məlumatlar, onlara verilən hüquqlar və onların sistemdə fəaliyyət dövrü haqqında məlumatlar informasiya sisteminin sahibi və operatoru tərəfindən İMR-ə ötürülür.

3.3. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin aparılması, onlara giriş, informasiyanın daxil edilməsi və dəyişdirilməsi hər mərhələdə mötəbərliyi təmin etmək üçün sahibin və ya operatorun müəyyən etdiyi məsul şəxsin gücləndirilmiş elektron imzasından istifadə olunmaqla təsdiq edilir.

3.4. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin aparılmasında aşağıdakı tələblərə riayət edilməlidir:

3.4.1. məlumatların mötəbərliyinin informasiya sistemi tərəfindən nəzarətdə saxlanılması və mütəmadi (dövri) yoxlanılması imkanları təmin olunmalıdır;

3.4.2. qanunsuz daxilolma və saxtalaşdırma hallarının qarşısı alınmalı, giriş və əməliyyat tarixçələri (loqları) saxlanmalıdır;

3.4.3. fəaliyyətin fasiləsizliyi təmin edilməli, dayanma hallarının qeydiyyatı aparılmalı, mütəmadi texniki dəstək fəaliyyəti həyata keçirilməlidir;

3.4.4. fərdi məlumatların toplanılması və işlənilməsi "Fərdi məlumatlar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq həyata keçirilməlidir;

3.4.5. informasiya ehtiyatında və sistemində dəyişikliklər müvafiq qeydlər edilməklə aparılmalı, belə qeydlərin edilməsinə əsas olan sənədlər isə müvafiq sənədlər qovluğuna daxil edilməlidir;

3.4.6. arxivləşməyə hazırlığın (arxiv qeydi aparılmaqla) avtomatlaşdırılmış qaydada həyata keçirilməsi təmin edilməlidir;

3.4.7. informasiya ehtiyatının və sisteminin ehtiyat mərkəzi mövcud olmalı, formalaşdırılan, daxil edilən və yığılan məlumatların əlavə nüsxələri ehtiyat mərkəzlərdə saxlanılmalı, mütəmadi yenilənməli və sistemin bərpası tələb olunduqda istifadə edilmək üçün hazır olmalıdır;

3.4.8. informasiya ehtiyatının və sisteminin aparılması ilə bağlı iş və vəzifələrin bölgüsü müəyyən edilməli, əməkdaşlar görəcəkləri işlər barədə məlumatlandırılmalıdırlar;

3.4.9. inkişaf strategiyası hazırlanmalı, fəaliyyət dövründə təkmilləşmə ilə bağlı əlavələr edilməlidir;

3.4.10. təhlükəsizlik qaydaları hazırlanmalı, fəaliyyətə təsir edən amillər təhlil edilməli, ehtiyat plan hazırlanmalıdır;

3.4.11. risklər təhlil edilməli, habelə risklərin idarə edilməsi, böhran və bərpa planları hazırlanmalıdır;

3.4.12. fəaliyyətin mütəmadi monitorinqi həyata keçirilməli, mütəmadi auditin, o cümlədən elektron auditin keçirilməsi nəzərdə tutulmalıdır.

3.5. Dövlət informasiya sistemində olan ehtiyatlara informasiyanın daxil edilməsində aşağıdakı tələblərə riayət edilməlidir:

3.5.1. dövlət informasiya ehtiyatına daxil edilən məlumatlar dürüst, dəqiq və tam olmalıdır;

3.5.2. dövlət informasiya ehtiyatına məlumatlar səlahiyyətli qurumlar tərəfindən gücləndirilmiş elektron imzadan və ya digər elektron eyniləşdirmə vasitələrindən istifadə etməklə daxil olunmalı və təsdiqləyən şəxsin gücləndirilmiş elektron imzası ilə imzalanmalıdır;

3.5.3. dövlət informasiya ehtiyatına daxil edilən informasiya həmin ehtiyatın fəaliyyət sahəsinə uyğun olmalıdır;

3.5.4. informasiya ilkin mənbədən əldə edilməlidir, dövlət informasiya ehtiyatına eyni informasiya təkrar daxil edilməməli və ilkin mənbəyi müəyyən edilmiş informasiya təkrar formalaşdırılmamalıdır;

3.5.5. dövlət informasiya ehtiyatında saxlanılan məlumatların aktuallığı təmin edilməlidir;

3.5.6. yeni yaradılan informasiyanın (cədvəl, sütun və s.) ilkin mənbəyi Əlaqələndirici qurum tərəfindən müəyyən edilməli və digərləri tərəfindən informasiya həmin mənbədən əldə edilməlidir.

3.6. Dövlət informasiya ehtiyatına və sisteminə onun sahibinin normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş səlahiyyətlərinə aid olmayan informasiyanın daxil edilməsi qadağandır.

3.7. Dövlət informasiya ehtiyatına və sisteminə yalnız sistemin fəaliyyətini və ya onun funksionallığını təmin etmək məqsədi ilə əlavə məlumatlar daxil edilir.

3.8. Dövlət informasiya ehtiyatı və sistemindəki məlumatlardan istifadə normativ hüquqi aktlara uyğun qaydada həyata keçirilir.

3.9. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi və ya operatoru informasiya ehtiyatından və sistemindən istifadəni (o cümlədən informasiyanın axtarılması və əldə edilməsini) hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş səviyyədə, həcmdə və vaxtda təmin etməlidir.

3.10. Açıq informasiya əsasında qurulmuş informasiya xidmətlərinin təmin olunması üçün müvafiq informasiya ehtiyatında və sistemində ümumi istifadəli hissə yaradılır.

3.11. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi, operatoru və Əlaqələndirici qurum informasiya ehtiyatından və sistemindən birgə və səmərəli istifadə imkanlarının artırılması məqsədi ilə texniki və təkmilləşdirici tədbirlər həyata keçirir.

3.12. İstifadəçilərin onlar haqqında dövlət informasiya ehtiyatlarında toplanan məlumatlardan istifadə barədə məlumatı (qanunvericiliklə müəyyən edilən hallar istisna olmaqla) əldə etməsi (tanış olması) üçün EHİS vasitəsilə müvafiq imkan yaradılır.

3.13. İstifadəçilərə onlar haqqında dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində olan məlumatlarda dəyişiklik olunmasını təklif etmək imkanı EHİS vasitəsilə yaradılır. Təklif edilən dəyişikliklər dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibləri və ya operatorları tərəfindən yoxlanılıb təsdiq olunduqdan sonra dövlət informasiya ehtiyatına və sisteminə daxil edilir.

3.14. Əldə olunması qanunla məhdudlaşdırılan, o cümlədən xidməti istifadə üçün nəzərdə tutulan informasiyadan yalnız müvafiq normativ hüquqi aktlara uyğun şəkildə istifadə edilir.

3.15. Azərbaycan Respublikasının normativ hüquqi aktlarında başqa hallar nəzərdə tutulmadıqda, dövlət informasiya ehtiyatından istifadəçilərə verilmiş elektron sənəd möhürlə təsdiq edilmiş, əl imzası ilə imzalanmış sənədlə bərabər hüquqi qüvvəyə malikdir.

3.16. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi və ya operatoru mühafizə ilə bağlı normativ hüquqi aktlarda müəyyən edilmiş zəruri təşkilati, texniki tədbirləri görür, sistemdə formalaşdırılan, daxil edilən və yığılan məlumatların aktual, təhlükəsiz şəraitdə saxlanılmasına və mühafizəsinə görə məsuliyyət daşıyır.

3.17. Dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində məlumatların toplanılması, işlənilməsi, sorğuların verilməsi və icrası, müraciətlərin qeydiyyatının və baxılmasının nəticələri, habelə informasiya sisteminin idarə olunması və mühafizəsi ilə bağlı əməliyyat tarixçələrinin elektron nəzarət-audit jurnallarında toplanılması (hesabatlılığı) onun sahibi və ya operatoru tərəfindən təmin olunur.

3.18. Dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində fərdi məlumatların toplanılması, işlənilməsi, yayılması və verilməsi zamanı həmin fərdi məlumatların və müvafiq informasiya sistemlərinin mühafizəsinə nəzarət "Fərdi məlumatlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu və ona uyğun olaraq qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlarla

müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

4. Dövlət informasiya ehtiyatlarının və sistemlərinin inteqrasiyası və məlumat mübadiləsinin təşkili

4.1. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi və ya operatoru normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilən hüquqlarının həyata keçirilməsi, dövlət xidmətləri göstərilməsi, vəzifələrinin və ya funksiyalarının icrası zamanı tələb olunan məlumatları inteqrasiya edilməklə ilkin mənbələrdən əldə edir.

4.2. İnformasiyanın adı, identifikasiya vasitəsi, həmin informasiyanın saxlanıldığı və ilkin mənbə olan informasiya ehtiyatı və sistemi, qurum və digər məlumatları ehtiva edən İMR-i Əlaqələndirici qurum formalaşdırır və aparılmasını həyata keçirir.

4.3. İnformasiyanın ilkin mənbələrdən əldə edilməsi və istifadəsi üçün dövlət informasiya ehtiyatının və sistemlərinin inteqrasiyası Əlaqələndirici qurumun qərarına əsasən EHİS vasitəsilə həyata keçirilir.

4.4. Əlaqələndirici qurum informasiyanın ilkin mənbələrdən əldə edilməsi və istifadəsi, informasiya ehtiyatının və sistemlərinin inteqrasiyası ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi zamanı aidiyyəti dövlət qurumlarının, müstəqil ekspert və mütəxəssislərin rəylərini alır. Əlaqələndirici qurum bu Qaydaların 4.3-cü bəndində nəzərdə tutulmuş qərarları Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası ilə razılaşdırmaqla qəbul edir.

4.5. Dövlət informasiya ehtiyatlarının və sistemlərinin inteqrasiyası aşağıdakı qaydada təmin edilməlidir:

4.5.1. sahib və ya operator dövlət informasiya ehtiyatına və sisteminə daxil ediləcək (istifadəsi nəzərdə tutulan) informasiyanın tərkibi və növlərinin siyahısı ilə Əlaqələndirici quruma müraciət edir;

4.5.2. Əlaqələndirici qurum müraciət edən tərəfin informasiyanı əldə etmə ilə bağlı hüquqi əsasını, həmin informasiyanın ilkin mənbə olan və EHİS-ə qoşulan dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində, habelə İMR-də mövcud olmasını yoxlayır;

4.5.3. dövlət informasiya ehtiyatına daxil ediləcək informasiyanın ilkin mənbəyi İMR-də mövcud deyildirsə, Əlaqələndirici qurum:

1. informasiyanın yeni olub-olmadığını və informasiya yeni olduğu halda ilkin mənbəyini təşkil edəcək dövlət informasiya ehtiyatını müəyyən edir;

2. müəyyən edilən ilkin mənbə müraciət edən sahib və operator tərəfindən aparılmalıdırsa, informasiyanın yaradılması ilə bağlı icazə verir və digər qurumlar yeni yaradılan ilkin mənbə ilə bağlı İMR vasitəsilə məlumatlandırılır;

3. müəyyən edilən ilkin mənbə digər sahib və operator tərəfindən aparılmalıdırsa, informasiyanın həmin qurum tərəfindən yaradılması ilə bağlı quruma müraciət edir və müddət müəyyən edir;

4. qurum müəyyən edilən müddətdə informasiyanın ilkin mənbəyini yaratmadıqda, həmin səlahiyyəti ilk müraciət edən quruma verir və yeni yaradılan ilkin mənbə ilə bağlı məlumatlar İMR-ə daxil edilir;

5. ilkin mənbə olan dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin EHİS-ə qoşulmadığı müəyyən edildikdə Əlaqələndirici qurum tərəfindən həmin informasiya ehtiyatının və sisteminin EHİS-ə qoşulması təmin edilir;

4.5.4. müraciət edən quruma tələb etdiyi informasiyanın verilməsi Əlaqələndirici qurumun qərarına əsasən aşağıdakı qaydada həyata keçirilir:

1. həmin informasiyanın ilkin mənbəyi ilə bağlı məlumatlar İMR-də və EHİS-ə qoşulan dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində mövcud olduqda, təxirəsalınmadan;

2. həmin informasiyanın ilkin mənbəyi ilə bağlı məlumatlar İMR-də və EHİS-ə qoşulan dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində mövcud olmadıqda isə həmin məlumatlar İMR-ə daxil edildikdən, ilkin mənbə olan dövlət informasiya ehtiyatı və sistemi EHİS-ə qoşulduqdan sonra;

4.5.5. dövlət informasiya ehtiyatlarının və sistemlərinin EHİS-ə qoşulması Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2013-cü il 5 fevral tarixli 813 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Elektron hökumət" portalı haqqında Əsasnamə"-yə, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydaya və texniki tələblərə uyğun olaraq həyata keçirilir.

4.6. Dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində məlumatların mübadiləsi sorğular əsasında real vaxt rejimində fiziki şəxslərlə bağlı informasiya üzrə fərdi identifikasiya nömrəsi (FİN), hüquqi şəxslərlə bağlı informasiya üzrə vergiödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi (VÖEN) və digər hallarda sistem daxili eyniləş-

dirmə kodu vasitəsilə Əlaqələndirici qurumun müəyyən etdiyi texniki tələblərə əsasən həyata keçirilir. Sorğuların verilməsi və cavablandırılması üçün dövlət informasiya ehtiyatlarında və sistemlərində tətbiq edilən ümumi əlaqələndirici kodlardan istifadə olunur.

4.7. İlkin informasiya mənbəyi, eyni zamanda, Əlaqələndirici qurumun təşəbbüsü ilə yaradıla bilər.

4.8. Mövcud dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində olan informasiyanın ilkin mənbələr ilə uzlaşdırılması bu Qaydaların 4.5-ci bəndinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

4.9. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin inteqrasiyasından yalnız müraciət edənin hüquqi əsası olmadıqda və ya tərəflərin ehtiyat və sistemləri texniki normalara, standartlara və tələblərə cavab vermədikdə müvafiq təkmilləşdirmə tədbirləri görülənə qədər imtina edilə bilər.

5. Dövlət informasiya ehtiyatının arxivləşdirilməsi

5.1. Dövlət informasiya ehtiyatının arxivləşdirilməsi aşağıdakı hallarda həyata keçirilir:

5.1.1. qurumun və ya ona verilən səlahiyyətlərin ləğv edilməsi;

5.1.2. dövlət informasiya ehtiyatının və ya sisteminin digər informasiya ehtiyatına və ya sisteminə birləşdirilməsi;

5.1.3. dövlət informasiya ehtiyatının və ya sisteminin istifadəsinin sona çatması (istifadəsinə zərurətin olmaması);

5.1.4. dövlət informasiya ehtiyatının və ya sisteminin formalaşdırılması ilə bağlı qəbul edilmiş hüquqi aktda (qərarda, əmrdə, sərəncamda və s.) digər əsasların olması.

5.2. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin arxivləşdirilməsinin əsasını təşkil edən hüquqi aktda informasiyanın digər informasiya ehtiyatında və sistemində arxivləşdirilməsi və ya məhv edilməsi müddətləri, arxivləşdirilmə prosesində iştirak edən subyektlərin funksiyaları müəyyənləşdirilir.

5.3. Bu Qaydaların 5.1.1-ci və 5.1.2-ci yarımbəndlərində nəzərdə tutulan hallarda arxivləşdirilmə həmin halların həyata keçirildiyi günə qədər formalaşan hissənin ehtiyat surətinin köçürülməsi və saxlanılması ilə təmin edilir. Bu halda informasiyanın (fərdi məlumatlar istisna olmaqla) ötürülməsi Əlaqələndirici qurumun nümayəndəsinin iştirakı ilə dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi və ya operatoru tərəfindən həyata keçirilir.

5.4. Bu Qaydaların 5.1.3-cü yarımbəndində nəzərdə tutulan halda dövlət informasiya ehtiyatında və ya sistemində olan bütün informasiyanın müvafiq normativ hüquqi aktlara əsasən arxivləşdirilməsi həyata keçirilir.

5.5. Dövlət informasiya ehtiyatının arxivləşdirilməsi ilə bağlı onun sahibi və ya operatoru aşağıdakı ilkin tədbirləri yerinə yetirir:

5.5.1. informasiyanın toplanılmasını, işlənilməsini, yayılmasını və verilməsini dayandırır;

5.5.2. digər informasiya ehtiyatı və sistemləri ilə əlaqəni kəsir;

5.5.3. informasiya ehtiyatına və sisteminə girişə qadağa qoyur.

5.6. Dövlət informasiya ehtiyatı və sistemində olan informasiyalar "Elektron imza və elektron sənəd haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 29.1-ci maddəsinin və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2003-cü il 27 sentyabr tarixli 935 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət orqanlarında, dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərdə və büdcə təşkilatlarında kargüzarlığın aparılmasına dair Təlimat"ın 153-cü bəndinin tələblərinə uyğun olaraq arxivləşdirilməyə hazırlanır.

5.7. Dövlət informasiya ehtiyatının arxivləşdirilməsinin təşkilində aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:

5.7.1. arxiv məlumatlarının Əlaqələndirici qurumla razılaşdırılmış, o cümlədən bütövlüyünü yoxlamağa imkan verəcək formatda və paralel olaraq dövlət informasiya ehtiyatının cari formatında saxlanılması;

5.7.2. təhvil alan və təhvil verən tərəflərin iştirakı ilə təhvil alınmış arxivdən hər hansı məlumatın oxunmasının test edilərək yoxlanılması;

5.7.3. arxiv məlumatlarının düzgün oxunması üçün təlimatın, prosedurların hazırlanması, əlaqəliliyin yaradılması və informasiya ehtiyatına aid bütün texniki sənədləşmənin, tərkibinə aid qısa statistik məlumatların, arxivə aid şərhlərin sənəd formasında Əlaqələndirici quruma təhvil verilməsi;

5.7.4. arxivlərin zamanla dəyişən texnologiyalara

uyğunlaşdırılması, zərurət yarandıqda arxivləşdirilən məlumatlardan cari informasiya sistemlərində istifadə imkanının təmin edilməsi;

5.7.5. arxivləşdirilmiş informasiya ehtiyatlarına təhlükəsiz giriş imkanı təmin olunmaqla sürətli axtarış imkanının təmin edilməsi.

5.8. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi və ya operatoru ləğv edildikdə arxivləşdirilmiş dövlət informasiya ehtiyatı onların hüquqi varisləri tərəfindən saxlanılır.

5.9. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi və ya operatoru ləğv edildikdə, hüquqi varisləri müəyyən edilməzsə, arxivləşdirilmiş dövlət informasiya ehtiyatı normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş qaydada müvafiq data mərkəzdə saxlanılması üçün Əlaqələndirici quruma təhvil verilir.

5.10. Dövlət informasiya ehtiyatının arxivləşdirilməsini və ya məhvini həyata keçirən qurum arxivləşdirilmə haqqında məlumatı 3 (üç) iş günü müddətində Əlaqələndirici quruma təqdim edir. Əlaqələndirici qurum həmin məlumatları 1 (bir) iş günü müddətində Reyestrə daxil edir.

5.11. Dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində olan informasiyanın məhv edilməsi aşağıdakı üsullarla həyata keçirilir:

5.11.1. elektron informasiya daşıyıcısının bərpası mümkün olmayan qaydada formatlanması;

5.11.2. xüsusi proqram təminatı vasitəsilə elektron informasiya daşıyıcısında olan məlumatların bərpası mümkün olmayan qaydada silinməsi;

5.11.3. elektron informasiya daşıyıcısının mexaniki təsir üsulu ilə məhv edilərək bərpası mümkün olmayan vəziyyətə salınması.

5.12. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin məhvi hüquqi şəxslərin normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilən ləğvetmə mexanizminə uyğun qaydada həyata keçirilir.

5.13. Dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində olan informasiya onun ehtiyat nüsxələri ilə birlikdə bu Qaydaların 5.11-ci bəndində qeyd edilən üsullardan biri və ya bir neçəsi seçilməklə, sahibinin və ya operatorunun vəsaiti hesabına, təhlükəsizlik tələblərinə riayət olunaraq məhv edilir.

5.14. Dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində olan informasiyanın bu Qaydaya uyğun məhv edilməsi ən geci 5 (beş) iş günü müddətində başa çatdırılmalı, məhvetməni həyata keçirmiş və ona nəzarət etmiş şəxslər tərəfindən informasiyanın məhv edilməsinə sərf olunmuş müddət, məhvetmə zamanı həyata keçirilmiş tədbirlər, məhvetmənin yeri, üsulu (üsulları), məhvetməni həyata keçirmiş və ona nəzarət etmiş şəxslər, informasiya sistemində qalan informasiyanın kateqoriyası və informasiya sistemində məhv edilməmiş informasiyanın saxlanılma səbəbləri göstərilməklə aktlaşdırılmalıdır.

5.15. Arxivləşdirilən dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində olan fərdi məlumatların ötürülməsi və ya məhvi fərdi məlumatlar haqqında Azərbaycan Respublikasının normativ hüquqi aktlarına müvafiq qaydada həyata keçirilir.

6. Dövlət informasiya ehtiyatı və sistemi sahibinin və operatorunun funksiyaları

6.0. Dövlət informasiya ehtiyatı və sisteminin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi zamanı onun sahibi və operatoru aşağıdakı funksiyalara malikdir:

6.0.1. dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi üzrə işləri layihələrə, texniki normalara, standartlara və bu Qaydalarla müəyyən edilən tələblərə uyğun formada aparmaq;

6.0.2. dövlət informasiya ehtiyatını və sistemini EHİS-ə inteqrasiya etmək və digər dövlət informasiya ehtiyatı və sistemi ilə məlumat mübadiləsini EHİS vasitəsilə həyata keçirmək;

6.0.3. dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılması, istifadəsi və inkişaf etdirilməsi ilə bağlı beynəlxalq təcrübəni və standartları öyrənmək, tətbiq etmək, bu sahədə müvafiq ölkədaxili və beynəlxalq qurumlarla (təşkilatlarla) əməkdaşlıq etmək;

6.0.4. dövlət informasiya ehtiyatına və sisteminə çıxışı olan, habelə onların aparılmasında iştirak edən əməkdaşlarını gücləndirilmiş elektron imza ilə təmin etmək;

6.0.5. normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilən hüquqlarının həyata keçirilməsi, vəzifələrinin və ya funksiyalarının icrası zamanı əldə etdiyi məlumatları dövlət informasiya ehtiyatına və sisteminə daxil etmək;

6.0.6. dövlət informasiya

ehtiyatına və sistemində daxil edilmiş məlumatların mühafizəsi ilə bağlı zəruri təşkilati və texniki tədbirlər görmək, məlumatların aktuallığını, etibarlılığını, əlçatanlığını, tamlığını, konfidensiallığını, habelə onların ehtiyat surətlərinin saxlanılmasını və qorunmasını təmin etmək, informasiya təhlükəsizliyini təmin etmək üçün digər tədbirlər görmək;

6.0.7. dövlət xidmətləri göstərilməsi üçün tələb edilən sənədlər barədə informasiya dövlət informasiya ehtiyatında və sistemində olduqda həmin informasiyanın ilkin mənbədən əldə edilməsini bu Qaydalara uyğun təmin etmək;

6.0.8. elektron xidmətlərin "bir pəncərə" prinsipi əsasında EHİS vasitəsilə göstərilməsini təmin etmək;

6.0.9. dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin dayanıqlı və fasiləsiz fəaliyyətini təmin etmək;

6.0.10. dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin komponentlərinin və proqram təminatının təyinatı üzrə istismarını, texniki xidmətini, təmirini və yenilənməsini təmin etmək, təkmilləşdirilməsi üzrə profilaktik işlər aparmaq;

6.0.11. dövlət informasiya ehtiyatından və sistemindən istifadə və onların funksiyaları ilə bağlı maarifləndirmə və məlumatlandırma işləri aparmaq;

6.0.12. informasiya ehtiyatının və sisteminin təşkili və fəaliyyəti üzrə Əlaqələndirici qurum tərəfindən qiymətləndirmələrin aparılmasına zəruri şərait yaratmaq;

6.0.13. dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və ya arxivləşdirilməsi ilə bağlı rəsmi sənədləri və texniki məlumatları Əlaqələndirici quruma təqdim etmək;

6.0.14. EHİS-də yaradılan elektron imkanlar vasitəsilə, istifadəçilərin tələbi əsasında onlar barədə məlumatlarda aparılan düzəlişləri təsdiq və ya rədd etmək;

6.0.15. Əlaqələndirici qurumun əsaslandırılmış tələbinə uyğun dövlət informasiya ehtiyat və sistemlərinin fəaliyyətini təşkil etmək, onlarda dəyişiklik və təkmilləşdirmələr aparmaq;

6.0.16. normativ hüquqi aktlarda müəyyən edilən digər funksiyalar.

7. Əlaqələndirici qurumun funksiyaları

7.1. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi ilə bağlı Əlqələndirici qurum aşağıdakı funksiyalara malikdir:

7.1.1. bu Qaydalara uyğun olaraq dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi proseslərində iştirak etmək;

7.1.2. dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi ilə bağlı texniki tələbləri müəyyən etmək;

7.1.3. dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin yaradılmasının texniki imkanlar və səmərəlilik baxımından məqsədəuyğunluğu barədə rəylər vermək və bu məqsədlə yaradılan işçi qruplara digər qurumların mütəxəssislərini cəlb etmək;

7.1.4. dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin funksional imkanlarının artırılması və təkmilləşdirilməsi ilə bağlı rəy və təkliflər vermək, onların həyata keçirilməsinə nəzarət etmək;

7.1.5. dövlət informasiya ehtiyatı və sistemi onların yaradılması, həmçinin formalaşdırılması, genişləndirilməsi, bölünməsi və ya birləşdirilməsinə dair layihələrə uyğun olmadıqda, texniki normalara, standartlara və tələblərə cavab vermədikdə, onlarda zəruri dəyişiklik və təkmilləşdirmə aparılmasını tələb etmək, onlara əməli və metodiki köməklik göstərmək;

7.1.6. dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi və operatoru ilə birgə həmin informasiya ehtiyatından və sistemindən səmərəli və effektiv istifadə imkanlarının artırılması məqsədi ilə texniki və təkmilləşdirici tədbirlər görmək və bu məqsədlə yaradılan işçi qruplara digər qurumların mütəxəssislərini cəlb etmək;

7.1.7. dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin inteqrasiya edilməsinin təşəbbüsçüsü kimi çıxış etmək;

7.1.8. inteqrasiya olunan dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin təhlükəsiz, dayanıqlı və fasiləsiz fəaliyyətini informasiya ehtiyatının və sisteminin iştirakçısından tələb etmək;

7.1.9. bütün dövlət qurumları tərəfindən istifadəsi nəzərdə tutulan yardımçı dövlət informasiya sistemlərinin siyahısını müəyyən etmək və vahid həllərin tətbiqi ilə bağlı aidiyyəti üzrə təkliflər vermək;

7.1.10. inteqrasiya olunan dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibi və ya operatoru tərəfindən normativ hüquqi aktların tələbləri pozulduqda və ya dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin fəaliyyətini ləngidəcək, dayandıracaq və ya onlara zərər vura biləcək davranışlara yol verildikdə, məlumat mübadiləsinin bu nöqsanlar aradan qaldırılanadək dayandırılmasını tələb etmək;

7.1.11. yaranan elektron təhlükələr barədə aidiyyəti dövlət qurumlarına məlumat vermək və birgə tədbirlər həyata keçirmək;

7.1.12. fərdi məlumatların konfidensiallığının və onların mühafizəsi ilə bağlı tələblərin pozulmasına səbəb olan faktlar aşkarlandıqda onların aradan qaldırılması üçün aidiyyəti qurumlarla birgə tədbirlər görmək;

7.1.13. dövlət xidmətlərinin həyata keçirilməsi üçün zəruri olan informasiya sistemləri və ehtiyatlarının saxlanmasını həyata keçirən data mərkəzlərin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək, onların həyata keçirilməsinə nəzarət etmək;

7.1.14. dövlət xidmətlərinin elektronlaşdırılması ilə bağlı prioritetlərin müəyyən edilməsinə dair Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təkliflər vermək, elektron xidmətlərin "bir pəncərə" prinsipi əsasında EHİS vasitəsilə göstərilməsini təşkil etmək;

7.1.15. informasiyanın ilkin mənbələrinin müəyyənləşdirilməsini, həmin mənbələrdən əldə edilməsini və istifadəsini, İMR-in idarə edilməsini təşkil etmək;

7.1.16. istifadəçilərin EHİS-in portalı vasitəsilə onlar haqqında toplanan məlumatlarla tanış olması və həmin məlumatlarda dəqiqləşdirmələr aparması üçün zəruri tədbirlər görmək;

7.1.17. informasiya ehtiyatının və sisteminin təşkili və fəaliyyəti üzrə qiymətləndirmələr aparmaq və bu məqsədlə yaradılan işçi qruplara digər qurumların mütəxəssislərini cəlb etmək;

7.1.18. dövlət informasiya ehtiyatlarında və sistemlərində olan məlumatların ilkin mənbələrdən əldə edilməsi ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi zamanı aidiyyəti dövlət qurumlarının rəyini almaq;

7.1.19. informasiya ehtiyatının və sisteminin təşkili və fəaliyyəti üzrə qiymətləndirmələrin nəticəsində onların optimallaşdırılması ilə bağlı təkliflər vermək, fərdi məlumatların toplanması və işlənməsinin normativ hüquqi aktlara uyğun aparılmadığı müəyyən edildikdə müvafiq tədbirlər görmək;

7.1.20. dövlət informasiya ehtiyatından və sistemindən istifadə və onların funksiyaları ilə bağlı maarifləndirmə və məlumatlandırma işləri aparmaq;

7.1.21. normativ hüquqi aktlarda müəyyən edilən digər funksiyalar.

7.2. Əlaqələndirici qurum bu Qaydalarla müəyyən edilən funksiyalarını birbaşa və ya tabeliyində olan qurumlar vasitəsilə həyata keçirir.

8. Yekun müddəalar

8.1. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi normativ hüquqi aktlarda nəzərdə tutulan maliyyə mənbələri hesabına həyata keçirilir.

8.2. Dövlət informasiya ehtiyatına və sisteminə daxil edilməsi üçün natamam və ya təhrif olunmuş informasiyanın təqdim edilməsində təqsirkar olan, məlumatların informasiya ehtiyatına və sisteminə daxil edilməsində təhrifə, saxtakarlığa yol verən, habelə informasiya ehtiyatında və sistemində olan informasiyanı qanunsuz məqsədlərlə istifadə edən və yayan şəxslər Azərbaycan Respublikasının normativ hüquqi aktları ilə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

8.3. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsində iştirak edən qurumlar bu sahədə hüquq və vəzifələrinin yerinə yetirilməməsinə, o cümlədən məlumatların ilkin mənbələrindən istifadə edilməməsinə görə məsuliyyət daşıyırlar.

8.4. Dövlət informasiya ehtiyatından və sistemindən informasiyanın əldə edilməsi və digər istifadə qaydalarının pozulmasına görə istifadəçilər Azərbaycan Respublikasının normativ hüquqi aktları ilə müəyyənləşdirilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

8.5. Dövlət informasiya ehtiyatının və sisteminin sahibləri və operatorları informasiya əldə edilməsinin təşkilinə görə normativ hüquqi aktlarla müəyyənləşdirilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Azərbaycan Respublikası adından Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 528.1-ci maddəsinin həmin Məcəllənin 9.2 və 35-ci maddələri baxımından şərh edilməsinə dair

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI KONSTİTUSİYA MƏHKƏMƏSİ PLENUMUNUN QƏRARI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu Fərhad Abdullayev (sədr), Sona Salmanova, Südabə Həsənova, Rövşən İsmayılov, Ceyhun Qaracayev (məruzəçi-hakim), Rafael Qvaladze, Mahir Muradov, İsa Nəcəfov və Kamran Şəfiyevdən ibarət tərkibdə,

məhkəmə katibi Fəraid Əliyevin,

maraqlı subyektlərin nümayəndələri Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin hakimi Habil Məmmədov və Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Aparatının Hərbi qanunvericilik sektorunun müdiri Eldar Əsgərovun,

ekspert Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin Konstitusiya hüququ kafedrasının baş müəllimi Elşad Nəsirovun,

mütəxəssis Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi İcra baş idarəsinin aparıcı məsləhətçisi Yaqub Qurbanovun iştirakı ilə,

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin VI hissəsinə müvafiq olaraq xüsusi konstitusiya icraatı qaydasında açıq məhkəmə iclasında Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 528.1-ci maddəsinin həmin Məcəllənin 9.2 və 35-ci maddələri ilə əlaqəli şəkildə şərh olunmasına dair Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin müraciəti əsasında konstitusiya işinə baxdı.

İş üzrə hakim C.Qaracayevin məruzəsini, maraqlı subyektlərin nümayəndələrinin və mütəxəssisin çıxışlarını, ekspertin rəyini dinləyib, iş materiallarını araşdırıb müzakirə edərək, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu

MÜƏYYƏN ETDİ:

Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinə (bundan sonra - Konstitusiya Məhkəməsi) müraciət edərək Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalar Məcəlləsinin (bundan sonra - İnzibati Xətalar Məcəlləsi) 528.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş əmələ görə təkrarən inzibati məsuliyyətə cəlb edilmənin mümkünlüyü məsələsi baxımından həmin maddənin Məcəllənin 9.2 və 35-ci maddələri ilə əlaqəli şəkildə şərh olunmasını xahiş etmişdir.

Müraciətdə göstərilir ki, Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin 10 aprel 2015-ci il tarixli qətnaməsi ilə Ş.Həsənovadan 55.000 manat məbləğində pul vəsaitinin alınaraq A.Nurullayevaya ödənilməsi qət edilmiş və həmin qətnamə əsasında 25 may 2015-ci il tarixli icra vərəqəsi verilmişdir. Lakin Ş.Həsənova borcu ödəməmiş və icra sənədinin icrası ilə bağlı icra məmurunun qanuni tələblərini yerinə yetirməmişdir. Xətai rayon İcra Şöbəsinin icra məmuru tərəfindən 17 may 2016-cı il tarixində İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 528.1-ci maddəsi ilə protokol tərtib olunaraq baxılması üçün məhkəməyə təqdim edilmişdir. Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin 17 may 2016-cı il tarixli qərarı ilə Ş.Həsənova İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 528.1-ci maddəsi ilə təqsirli bilinərək, barəsində on gün müddətində inzibati həbs tənbehi tətbiq edilmişdir.

Ş.Həsənovanın apellyasiya şikayəti əsasında işə baxan Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin 20 may 2016-cı il tarixli qərarı ilə Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin 17 may 2016-cı il tarixli qərarı dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Xətai rayon İcra Şöbəsinin icra məmuru İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 35-ci maddəsinə əsaslanaraq 18 ay müddət keçdikdən sonra Ş.Həsənova həmin icra vərəqəsi üzrə icra məmurunun qanuni tələblərini yerinə yetirmədiyindən yenidən İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 528.1-ci maddəsi ilə 29 noyabr 2017-ci il tarixli protokol tərtib edərək baxılması üçün məhkəməyə təqdim etmişdir.

Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin 29 noyabr 2017-ci il tarixli qərarı ilə qeyd edilən inzibati xəta haqqında iş üzrə icraata İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 53.0.7 və 105.1-ci maddələrinə əsasən xitam verilmişdir. Qərar onunla əsaslandırılmışdır ki, Ş.Həsənova barəsində eyni fakt üzrə inzibati tənbeh tətbiq etmək haqqında həmin məhkəmənin 17 may 2016-cı il tarixli qərarı olmuşdur və belə halda İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 9.2-ci maddəsinə əsasən, bir inzibati xətaya görə heç kim iki dəfə inzibati məsuliyyətə cəlb oluna bilməz.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsi 27 dekabr 2017-ci il tarixli qərarı ilə İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 134.1.4-cü maddəsinə, yəni iş üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən bütün faktiki halların araşdırılmamasına əsaslanaraq Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin qərarını ləğv etmiş və inzibati xəta haqqında materialı yenidən baxılması üçün həmin məhkəməyə qaytarmışdır.

Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin 7 fevral 2018-ci il tarixli qərarı ilə Ş.Həsənova barəsində İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 528.1-ci maddəsi ilə başlanmış inzibati xəta haqqında iş üzrə icraata həmin Məcəllənin 53.0.7 və 105.1-ci maddələrinə əsasən yenidən xitam verilmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin 1 mart 2018-ci il tarixli qərarı ilə Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin qərarı eyni əsasla ləğv edilərək inzibati xəta haqqında iş baxılması üçün həmin məhkəməyə qaytarılmışdır.

Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsi işə baxarkən şəxsin bir dəfə İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 528.1-ci maddəsi ilə təqsirli bilinərək tənbeh edilməsindən sonra eyni inzibati xətaya görə yenidən təqsirli bilinərək tənbeh edilməsinin mümkünlüyü məsələsinin şərh edilməsinə zərurət yarandığı qənaətinə gəlmişdir.

Müraciətedənin fikrincə, inzibati xətalar qanunvericiliyində davam edən inzibati xətalara görə yenidən inzibati məsuliyyətə cəlb olunmanın mümkünlüyü əks olunsa da, uzanan inzibati xətalara münasibətdə qeyd olunan məsələyə aydınlıq gətirilməməsi vahid məhkəmə təcrübəsinin formalaşmasında çətinliklər yaratmaqla yanaşı, tərəflərin Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası (bundan sonra - Konstitusiya) və qanunları ilə qorunan mənafelərinin pozulmasına da gətirib çıxara bilər.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu müraciətdə qaldırılan məsələ ilə əlaqədar məhkəmə qərarlarının icrasının təmin edilməsini konstitusiya dəyərləri baxımından vacib hesab edərək aşağıdakıları qeyd edir.

Konstitusiyanın 129-cu maddəsinin I və II hissələrinə görə, məhkəmənin qəbul etdiyi qərarlar dövlətin adından çıxarılır və onların icrası məcburidir. Məhkəmə qərarının icra olunmaması qanunla müəyyən edilmiş məsuliyyətə səbəb olur.

Məhkəmə qərarlarının icrasının məcburiliyi "Məhkəmələr və hakimlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 5-ci maddəsində də əks olunmuşdur. Həmin maddəyə görə, məhkəmələr baxılmış işlər üzrə Azərbaycan Respublikası adından qətnamələr, hökmlər, qərardadlar və qərarlar çıxarırlar. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada qanuni qüvvəyə minmiş bu qərarlar Azərbaycan Respublikası ərazisində bütün fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən mütləq, vaxtında və dəqiq icra olunmalıdır. Qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarlarının icra edilməməsi Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş məsuliyyətə səbəb olur.

Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 15.1-15.3-cü maddələrində qeyd edilir ki, məhkəmə aktları qətnamə, qərardad, qərar və əmr formasında qəbul edilir. Məhkəmələrin qanuni qüvvəyə minmiş qətnaməsi, qərardadı, qərarı, əmri bütün dövlət hakimiyyəti, yerli özünüidarə orqanları, onların vəzifəli şəxsləri, ictimai birliklər, siyasi partiyalar, həmkarlar ittifaqları, onların vəzifəli şəxsləri, həmçinin fiziki və hüquqi şəxslər üçün məcburidir və Azərbaycan Respublikasının bütün ərazisində hökmən icra olunmalıdır. Məhkəmə aktının icra olunmaması, habelə məhkəməyə digər hörmətsizlik halları qanunda nəzərdə tutulmuş məsuliyyətlə nəticələnir.

Azərbaycan Respublikasında məhkəmə və digər orqanların qərarlarının məcburi icrası qaydaları və şərtləri "İcra haqqında"

Azərbaycan Respublikasının Qanunu (bundan sonra - "İcra haqqında" Qanun) ilə tənzimlənir.

İcra haqqında qanunvericilikdə məhkəmə və digər orqanların qərarlarının məcburi icrası vəzifəsi icra məmurunun üzərinə qoyulmuşdur və sonuncunun bununla əlaqədar tələbləri Azərbaycan Respublikasının ərazisində bütün orqanlar, hüquqi şəxslər, onların vəzifəli şəxsləri və fiziki şəxslər üçün məcburidir.

"İcra haqqında" Qanunun 3.2-ci maddəsinə əsasən, məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra məmurlarının tələblərini yerinə yetirməyən, onlara həvalə edilmiş vəzifələrin icrasına mane olan şəxslər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

Qeyd edilən Qanunda, həmçinin məhkəmə qərarlarının icrası ilə bağlı icra məmurları tərəfindən edilməli olan hərəkətlərin, görülə bilən tədbirlərin, o cümlədən məcburi icra tədbirlərinin dairəsi və müddətləri müəyyən edilmişdir.

Bununla bağlı Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu qeyd edir ki, məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra məmurunun qanuni tələblərinin yerinə yetirilməməsi mütləq inzibati həbslə nəticələnməməli, icra məmurları müxtəlif qanuni vasitələrlə məhkəmə aktlarının icrasının təmin edilməsi üçün şərait yaratmalı və yalnız bütün imkanlar tükəndikdən sonra sərt inzibati və cinayət təsiri tədbirlərindən istifadə etməlidirlər.

Qanunverici "İcra haqqında" Qanunun 82-ci maddəsində müəyyən hərəkətləri etməyə və ya müəyyən hərəkətləri etməkdən çəkinməyə məcbur edən icra sənədinin icra olunmamasına görə borclunun məsuliyyətə cəlb edilməsi qaydasını müəyyən etmişdir.

Həmin Qanunun 82.1-ci maddəsinə görə, borclunu müəyyən hərəkətləri etməyə və ya müəyyən hərəkətləri etməkdən çəkinməyə məcbur edən icra sənədi icra məmuru tərəfindən müəyyən olunmuş müddətdə üzrsüz səbəbdən icra olunmadıqda, icra məmuru borclunun Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada inzibati məsuliyyətə cəlb olunması üçün inzibati xəta haqqında protokol tərtib edir və onu işin digər materialları ilə birlikdə müvafiq məhkəməyə göndərir. İnzibati məsuliyyətə cəlb etmə haqqında qərar qəbul edildikdən sonra icra məmuru tərəfindən borcluya icra üçün yeni müddət təyin edilir.

Qanunun 82.3-cü maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq, icra sənədi qərəzli olaraq icra edilmədikdə, icra məmuru məhkəmə qərarını icra etməyə borclu olan şəxsin Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması haqqında müvafiq cinayətlərə dair işlər üzrə ibtidai istintaq aparan orqana, icra xidmətinin rəhbəri (baş icra məmuru) tərəfindən təsdiq olunan təqdimat verir.

2016-cı il 1 mart tarixində qüvvəyə minmiş İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 528-ci maddəsində məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra məmurunun tələblərinin yerinə yetirilməməsinə görə inzibati məsuliyyət müəyyən edilmişdir. Həmin Məcəllənin 528.1-ci maddəsində məhkəmə və ya digər orqanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra məmurunun qanuni tələblərinin yerinə yetirilməməsinə və ya icra məmuru tərəfindən müəyyən olunmuş müddətdə borclunu müəyyən hərəkətləri etməyə və ya müəyyən hərəkətləri etməkdən çəkinməyə məcbur edən icra sənədinin üzrsüz səbəbdən icra edilməməsinə görə müvafiq inzibati tənbeh (cərimə və ya inzibati həbs) tədbirlərinin tətbiq edilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Göründüyü kimi, bu maddənin tərkibi məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra məmurunun tələblərinin yerinə yetirilmədiyi və ya onun tərəfindən müəyyən olunmuş müddətdə borclunu müəyyən hərəkətlər etməyə və ya müəyyən hərəkətləri etməkdən çəkinməyə məcbur edən icra sənədinin məhz üzrsüz səbəbdən icra edilmədiyi hallarda yaranır.

Qeyd olunmalıdır ki, 2016-cı il 1 mart tarixinədək qüvvədə olmuş İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 313-1-ci maddəsində də həmin inzibati xətaya görə məsuliyyət müəyyən edilmişdi. Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu qüvvədən düşmüş İnzibati Xətalar Məcəlləsinin qeyd olunan norması və məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icra edilməməsi ilə əlaqədar qanunvericilik normalarının şərh edilməsinə dair bir sıra qərarlar qəbul etmişdir.

Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun "Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 265.5-ci maddəsinin və "Məhkəmə qərarlarının icrası haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 82.3-cü

maddəsinin şərh edilməsinə dair" 2008-ci il 15 fevral tarixli Qərarında göstərilmişdir ki, "Məhkəmə qərarlarının icrası haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 82-ci maddəsinin quruluşunda qanunverici tərəfindən inzibati preyudisiyadan istifadə olunmuşdur. Həmçinin inzibati məsuliyyətdən sonra borclunun hüquqazidd davranışı davam etdiyi halda onun cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması, bunun məhz Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada müvafiq orqana, məhkəmə icraçıları qurumunun rəhbərinin təqdimatı əsasında mümkünlüyü müəyyən olunmuşdur.

Bununla yanaşı, Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu bildirmişdir ki, cinayət qanunvericiliyində inzibati preyudisiya, bir tərəfdən əməlin lazımsız kriminallaşdırılmasını istisna edir, digər tərəfdən isə analoji hüquq pozuntusuna görə şəxsi inzibati məsuliyyətə cəlb etmək vasitəsi ilə cinayətlərin qarşısının alınmasına imkan yaradır. Bu halda, inzibati tənbeh təkcə inzibati hüquq pozuntusu ilə deyil, həm də cinayətlə mübarizədə hüquqi vasitə hesab edilir. Belə ki, inzibati pozuntu törətmiş və buna görə inzibati məsuliyyətə cəlb olunmuş şəxs təkrarən eyni pozuntunu törətməsi halında cinayət məsuliyyətinə cəlb ediləcəyi barədə xəbərdar edilir. İnzibati məsuliyyətə cəlb edilmənin nəticəsiz qalması, bu inzibati tənbehin tərbiyəedici, xəbərdaredici təsir göstərmədiyini sübut edir. Belə olan halda, təqsirləndirilən şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb edilir. İnzibati tənbehin icrası zamanı və qanunla nəzərdə tutulmuş icradan sonrakı müddət şəxsin inzibati məsuliyyətə cəlb olunmuş hesab edildiyi müddətdir. Bu müddət ərzində şəxsin yeni inzibati xəta törətməsi faktı onun üçün hüquqi xarakterli mənfi nəticələr (inzibati məsuliyyəti ağırlaşdıran hal və daha ciddi inzibati tənbehin tətbiqi üçün tövsifedici əlamət) yarada bilər. İnzibati tənbehin ödənilməsi müddəti sınaq müddəti hesab edilir və bu müddətdə məsuliyyətə cəlb olunmuş şəxs özünün islah olunmasını sübut etməlidir ("Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 37-ci maddəsinin Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 306.1-ci maddəsi baxımından şərh edilməsinə dair" 2014-cü il 18 dekabr tarixli Qərar).

Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun "Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 306.1-ci maddəsinin şərh edilməsinə dair" 2012-ci il 2 oktyabr tarixli Qərarında qeyd edilmişdir ki, Cinayət Məcəlləsinin 306-cı maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayət tərkibi şəxs İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 313-1.1-ci maddəsi ilə inzibati məsuliyyətə cəlb edildikdən sonra yaranır. Lakin şəxsin İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 313-1.1-ci maddəsi ilə inzibati məsuliyyətə cəlb edilməsi faktı qeyd-şərtsiz olaraq onun Cinayət Məcəlləsinin 306-cı maddəsi ilə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsinə səbəb ola bilməz. Məhkəmə qərarını icra etməyən şəxsin bunu qərəzli olaraq edib-etməməsi və ya məhkəmə aktlarının icrasına maneçilik törətməsi həmin şəxs inzibati məsuliyyətə cəlb edildikdən sonra aydınlaşdırılmalıdır və yalnız bu əlamət mövcud olduqda cinayət təqibi başlana bilər.

Beləliklə, "İcra haqqında" Qanunun 82-ci maddəsi icra məmurunun üzərinə məhkəmə qərarının icra edilməsi üçün görülmüş tədbirlər nəticə vermədiyi hallarda borclunun, ilk növbədə, inzibati məsuliyyətə, icra sənədi qərəzli olaraq icra edilmədikdə isə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi üçün tədbirlər görmək vəzifəsini qoymuşdur.

Qeyd olunmalıdır ki, Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu yuxarıda göstərilən qərarları qəbul edərkən məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icra edilməməsi ilə əlaqədar həmin dövrdə qüvvədə olan İnzibati Xətalar Məcəlləsinin normalarına əsaslanmışdır.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu hazırkı müraciətlə bağlı vurğulayır ki, İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 9-cu maddəsində təsbit edilmiş ədalətlilik prinsipinə görə, inzibati xəta törətmiş şəxs haqqında tətbiq edilən tənbeh ədalətli olmalıdır, yəni inzibati xətaların xarakterinə, onun törədilməsi hallarına və inzibati xətanı törətməkdə təqsirli bilinənin şəxsiyyətinə uyğun olmalıdır. İnzibati Xətalar Məcəlləsində təsbit edilən ədalətlilik prinsipi özünün fərqləndirici meyarı ilə inzibati xəta sayılan əməl və başqa hüquq pozuntuları arasında sərhəd müəyyən edir. Bu prinsip inzibati xəta sayılan əmələ görə qanun qarşısında xəta törətmiş hər bir şəxsin məsuliyyətini müəyyən etməklə, inzibati məsuliyyətin həcminin mütənasibliyini müəyyənləşdirir. İnzibati xətanın növlərinə görə tənbeh nəzərdə tutan maddələr isə ədalətlilik prinsipini rəhbər tutaraq fərdiləşdiri-

ci ölçüləri müəyyən edir.

Qüvvədən düşmüş İnzibati Xətalar Məcəlləsindən fərqli olaraq, yeni qəbul olunmuş Məcəllədə ədalətlilik prinsipi daha geniş təsbit edilmişdir. Belə ki, Məcəllənin 9.2-ci maddəsinə əsasən, bir inzibati xətaya görə heç kim iki dəfə inzibati məsuliyyətə cəlb oluna bilməz. Davam edən inzibati xətaya görə şəxs inzibati məsuliyyətə cəlb olunduqdan sonra da bu xətanı törətməkdə davam edirsə, inzibati məsuliyyətə cəlb olunur.

İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 35-ci maddəsinə görə isə barəsində inzibati tənbeh tətbiq olunmuş şəxs tənbehin icrasını bitirdiyi gündən etibarən bir il ərzində yeni inzibati xəta törətməmişdirsə, o, inzibati məsuliyyətə cəlb edilməmiş hesab olunur.

İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 9.2-ci maddəsinin mənasına görə, şəxs inzibati məsuliyyətə cəlb olunduqdan sonra həmin xətanı törətməkdə davam edərsə Məcəllənin 35-ci maddəsində müəyyən edilmiş bir il müddət gözlənilmədən yenidən inzibati məsuliyyətə cəlb oluna bilər.

Hüquq nəzəriyyəsində "davam edən hüquqpozuntuları" dedikdə, zaman baxımından ara verməklə vahid niyyətlə əhatə olunan mütəmadi törədilən eyni qanunsuz əməllər başa düşülür. "Davam edən hüquqpozuntuları" üçün aşağıdakı əlamətlər xasdır: bu hüquqpozuntuları bir-birindən zaman etibarilə ayrılan bir sıra eyni növdən olan müstəqil əməllərdir; bütün qanunsuz əməllər vahid niyyətlə bağlıdır; qanunsuz əməllərə görə qanunvericilikdə müvafiq hüquqi məsuliyyət nəzərdə tutulur.

"Uzanan hüquqpozuntuları" isə (cinayət, xəta) başlayır və uzanaraq müəyyən müddət ərzində fasiləsiz törədilir. "Uzanan hüquqpozuntusu"nun mahiyyəti onun fasiləsizliyində ifadə olunur və bu, onun əsas meyarıdır. İnzibati xətalar qanunvericiliyində uzanan inzibati xətaların təsnifatı və ya mahiyyəti açıqlanmasa da, nəzəri cəhətdən qeyd etmək olar ki, uzanan inzibati xəta bir müddət ərzində inzibati cəza təhdidi altında qanunverici tərəfindən müəyyən şəxsin üzərinə qoyulmuş öhdəliklərin hərəkət və ya hərəkətsizlik formasında yerinə yetirilməməsidir. "Uzanan hüquqpozuntuları"nın bəzi səciyyəvi xüsusiyyətləri ondan ibarətdir ki, onlar konkret məqamda - qanunla müəyyən edilmiş öhdəliklərin pozulması məqamında başlayır, o cümlədən hüquqazidd əməlin konkret bitmə məqamında - subyektin özü tərəfindən konkret hərəkətlərin dayandırılması məqamında başa çatır və ya bu hərəkət kənardan müdaxilə nəticəsində dayandırılır.

Uzanan xətanın davam edən xətadan əsas fərqi onda ifadə olunur ki, birinci əksər hallarda hərəkətsiz formada həyata keçirilir. Qeyd edildiyi kimi, davam edən xəta isə bir sıra oxşar əməllərin bir neçə dəfə eyni məqsədlər, subyektlər, hərəkət üsulu ilə və məcmu halında vahid qanun pozuntusu hesab edilməklə həyata keçirilməsidir. Yanğın təhlükəsizliyi qaydalarının pozulması və ya yerinə yetirilməməsi, sanitar qayda və normaların pozulması, qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olma və bir çox digər inzibati xətalar uzanan və ya davam edən inzibati xəta kimi də ifadə oluna bilər.

İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 528.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş inzibati xəta davam edən və ya uzanan inzibati xəta ola bilər.

Belə ki, şəxs İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 528.1-ci maddəsi ilə inzibati məsuliyyətə cəlb olunduqdan sonra da bu xətanı törətməkdə davam edərsə, həmin Məcəllənin 9.2-ci maddəsinə uyğun olaraq, o, Məcəllənin 35-ci maddəsində nəzərdə tutulan müddət nəzərə alınmadan yenidən inzibati məsuliyyətə cəlb oluna bilər.

Lakin qanunverici Məcəllənin 9.2-ci maddəsində davam edən inzibati xətaya görə yenidən məsuliyyətə cəlb etmənin mümkünlüyünü aydın göstərsə də, uzanan inzibati xətalardan bəhs etməmişdir.

Göstərildiyi kimi, İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 528.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş əməlin uzanan inzibati xəta kimi törədilməsi mümkündür. Belə olan halda hüquqtətbiqedici əməldə cinayət tərkibinin (qərəzli olaraq icra etməmə) olmadığını dəqiq müəyyən etdikdən sonra İnzibati Xətalar Məcəlləsinin ümumi prinsiplərini rəhbər tutaraq şəxsi yenidən inzibati məsuliyyətə cəlb edə bilər.

Belə ki, Məcəllənin 12.2-ci maddəsinə əsasən, bu Məcəllənin Xüsusi hissəsində nəzərdə tutulan əməllərə görə inzibati məsuliyyət o halda yaranır ki, bu əməllər cinayət məsuliyyətinə səbəb olmasın. Maddənin məzmunundan da göründüyü kimi, əməldə cinayət tərkibi varsa, şəxs inzibati məsuliyyətə cəlb edilə bilməz.

İnzibati məsuliyyətə səbəb olan məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra məmurunun

tələblərinin yerinə yetirilməməsi əməlini cinayət məsuliyyətinə səbəb olan məhkəmənin hökmünü, qərarını, yaxud digər aktını icra etməmə əməlindən fərqləndirən başlıca əlamət sonuncunun qərəzli olaraq törədilməsidir.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu "Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 37-ci maddəsinin Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 306.1-ci maddəsi baxımından şərh edilməsinə dair" 2014-cü il 18 dekabr tarixli Qərarında formalaşdırdığı hüquqi mövqeyi təkrarlayaraq bir daha qeyd edir ki, məhkəmə aktlarının qərəzli icra edilməməsini aşağıdakılara əsasən müəyyən etmək olar:

- məhkəmə qərarında nəzərdə tutulmuş tələblərin həmin qərarda müəyyən edilmiş müddət ərzində icra edilməməsi;
- borcluya məhkəmə qərarının icra edilməməsi haqqında dəfələrlə rəsmi xəbərdarlıq edilməsi;
- borclunun məhkəmə qərarını icra etməməsinə görə inzibati məsuliyyətə cəlb edilməsi;
- borclu tərəfindən məhkəmə qərarının icrası üçün yetərli tədbirlərin görülməməsi.

Göstərilənləri nəzərə alaraq Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu qeyd etməyi vacib hesab edir ki, məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra məmurunun tələblərinin yerinə yetirilməməsinə görə şəxsin inzibati məsuliyyətə cəlb edilməsi məsələsinə baxılarkən hüquqtətbiqedici işin faktiki hallarını hərtərəfli araşdırmalı, bundan əvvəl onun barəsində bu əmələ görə inzibati tənbeh tətbiq edilib-edilməməsini, inzibati tənbehin məqsədlərinə nail olunub-olunmamasını, əməlin məhz qərəzli olaraq törədilib-törədilməməsini və digər mühüm halları araşdırmalıdır.

Məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, tənbeh və ya cəzanın tətbiqi tərbiyəvi xarakter daşıyır. Hər hansı bir sanksiyanın tətbiqi isə mütənasib və ədalətli olmalıdır. Məhkəmə aktlarının icra edilməməsi ilə əlaqədar hər hansı inzibati tənbeh və ya cəza tətbiq edilərkən, ilk növbədə, borclu şəxs tərəfindən icra məmurunun tələblərinin yerinə yetirilməsi üçün mümkün vasitələrdən istifadə edilib-edilməməsi obyektiv qiymətləndirilməlidir.

Bununla yanaşı, Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu qeyd edir ki, məhkəmələr belə işlərə baxarkən Konstitusiyadan irəli gələn tarazlıq prinsipini rəhbər tutaraq, bir tərəfdən məhkəmə aktının icrasının vacibliyinə, digər tərəfdən isə şəxsin lüzumsuz olaraq cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməməsinə xüsusi diqqət yetirməlidirlər. Bu yanaşma, həmçinin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcridetmə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəza və prosessual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə" 2017-ci il 10 fevral tarixli 2668 nömrəli Sərəncamında əks olunmuş dekriminallaşdırma siyasətinə dair tövsiyələrdən irəli gəlir.

Göstərilənləri nəzərə alaraq Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu belə nəticəyə gəlir ki, İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 9.2, 12 və 35-ci maddələrinin mənası baxımından, şəxs həmin Məcəllənin 528.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan inzibati xətanı törətməyə görə inzibati məsuliyyətə cəlb edildikdən sonra məhkəmə və digər orqanların qərarlarını icra etmədikdə (qərəzli olaraq icra etməmə istisna olmaqla), yenidən inzibati məsuliyyətə cəlb oluna bilər.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin VI hissəsini, "Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 60, 62, 63, 65-67 və 69-cu maddələrini rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu

QƏRARA ALDI:

1. Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 9.2, 12 və 35-ci maddələrinin mənası baxımından, şəxs həmin Məcəllənin 528.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan inzibati xətanı törətməyə görə inzibati məsuliyyətə cəlb edildikdən sonra məhkəmə və digər orqanların qərarlarını icra etmədikdə (qərəzli olaraq icra etməmə istisna olmaqla), yenidən inzibati məsuliyyətə cəlb oluna bilər.
2. Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.
3. Qərar "Azərbaycan", "Respublika", "Xalq qəzeti", "Bakinski raboçi" qəzetlərində və "Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Məlumatı"nda dərc edilsin.
4. Qərar qətidir, heç bir orqan və ya şəxs tərəfindən ləğv edilə, dəyişdirilə və ya rəsmi təfsir edilə bilməz.

Sədr:
Fərhad Abdullayev
Bakı şəhəri, 4 sentyabr 2018-ci il

Azərbaycan Respublikası adından
Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 422-ci maddəsinin
şərh edilməsinə dair

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI KONSTİTUSİYA MƏHKƏMƏSİ PLENUMUNUN QƏRARI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu Fərhad Abdullayev (sədr), Sona Salmanova, Südabə Həsənova, Rövşən İsmayılov, Ceyhun Qaracayev, Rafael Qvaladze, İsa Nəcəfov və Kamran Şəfiyevdən (məruzəçi-hakim) ibarət tərkibdə,

məhkəmə katibi Fəraid Əliyevin,

maraqlı subyektlərin nümayəndələri Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi İkram Şirinov, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Aparatının İqtisadi qanunvericilik şöbəsinin böyük məsləhətçisi Fərid Hacıyevin,

mütəxəssislər Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Aparatının məsləhətçisi Vüqar Quliyev, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının Hüquqi təminat idarəsinin rəisi vəzifəsini icra edən Tural Feyzullayevin iştirakı ilə, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin VI hissəsinə müvafiq olaraq xüsusi konstitusiya icraatı qaydasında açıq məhkəmə iclasında Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 422-ci maddəsinin şərh edilməsinə dair Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin müraciəti əsasında konstitusiya işinə baxdı.

İş üzrə hakim K.Şəfiyevin məruzəsini, maraqlı subyektlərin nümayəndələrinin və mütəxəssislərin çıxışlarını dinləyib, iş materiallarını araşdırıb müzakirə edərək, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu

MÜƏYYƏN ETDİ:

Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinə (bundan sonra - Konstitusiya Məhkəməsi) müraciət edərək Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin (bundan sonra - Mülki Məcəllə) 422-ci maddəsinin şərh olunmasını xahiş etmişdir.

Müraciətdən görünür ki, Gülnarə Rzayeva "Expressbank" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə (bundan sonra - "Expressbank" ASC) qarşı iddia ərizəsi ilə Bakı şəhəri Nərimanov Rayon Məhkəməsinə müraciət edərək bankla aralarında bağlanmış 2015-ci il 9 fevral tarixli kredit müqaviləsinin və həmin müqavilənin icrasının təminatı olaraq bağlanmış ipoteka və zaminlik müqavilələrinin ləğv edilməsini xahiş etmişdir.

G.Rzayeva iddia ərizəsini onunla əsaslandırmışdır ki, "Expressbank" ASC ilə onun arasında 2015-ci il 9 fevral tarixində kredit müqaviləsi bağlanmış, həmin müqaviləyə əsasən o, bankdan illik 19 faiz olmaqla, 48 ay müddətinə 102.000 ABŞ dolları kredit götürmüşdür. Müqavilə öhdəliyinin icrasının təminatı kimi üçüncü şəxs S.Nəcəfova ilə zaminlik və ipoteka müqavilələri bağlanmışdır. Kredit müqaviləsi bağlanarkən 1 ABŞ dollarının məzənnəsi 0,78 manat olmuş, sonradan ABŞ dollarının məzənnəsi Azərbaycan manatına nisbətdə dəyişərək artmışdır.

G.Rzayeva Mülki Məcəllənin 422-ci maddəsinə istinad edərək şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi (manatın devalvasiyası) ilə əlaqədar müqavilənin ləğv edilməsini xahiş etmişdir.

Bakı şəhəri Nərimanov Rayon Məhkəməsinin 13 fevral 2018-ci il tarixli qətnaməsi ilə iddia təmin edilməmişdir.

G.Rzayeva apellyasiya şikayəti verərək qətnamənin ləğv və iddianın təmin olunmasına

dair yeni qətnamə qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi işə baxarkən Mülki Məcəllənin 422-ci maddəsinin tətbiqi ilə bağlı məhkəmələrdə müxtəlif yanaşmaların olmasının və fərqli məhkəmə aktlarının qəbul edilməsinin məhkəmə təcrübəsinin formalaşmasına maneələr yaratmasını nəzərə alaraq Konstitusiya Məhkəməsinə müraciət etmək qərarına gəlmişdir.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu müraciətlə əlaqədar aşağıdakıları qeyd etməyi zəruri hesab edir.

Mülki münasibətlərdə hüquq və vəzifələrin əmələ gəlməsi, bir qayda olaraq, müqavilələrlə (əqdlərlə) bağlıdır. Əqd mülki hüquq münasibətinin əmələ gəlməsinə, dəyişdirilməsinə və ya xitamına yönəldilmiş birtərəfli, ikitərəfli və ya çoxtərəfli iradə ifadəsidir. Əqdlər birtərəfli və müqavilə şəklində (ikitərəfli və ya çoxtərəfli) ola bilər. Müqavilənin bağlanması üçün tərəflərin razılaşdırılmış iradə ifadəsi olmalıdır.

Mülki Məcəllənin 386.1-ci maddəsi bəzi istisnalarla, öhdəliyin əmələ gəlməsi üçün onun iştirakçıları arasında müqavilənin bağlanmalı olduğunu müəyyən edir. Həmin maddədə nəzərdə tutulmuşdur ki, öhdəliyin zərər vurulması, əsassız varlanma və ya bu Məcəllədə nəzərdə tutulmuş digər əsaslar nəticəsində əmələ gəlməsi halları istisna olmaqla, öhdəliyin əmələ gəlməsi üçün onun iştirakçıları arasında müqavilə olmalıdır.

Hər kəs müqavilə bağlamaqda müstəqildir və müqavilə azadlığı mülki qanunvericiliyin əsas prinsiplərindən biridir (Mülki Məcəllənin 6-cı maddəsi). Həmin prinsip mülki hüquq subyektlərinə müstəqil olaraq, heç kəsin iradəsindən asılı olmadan öz mülahizə və istəklərinə görə mənafelərini nəzərə almaqla müqavilə bağlamaq imkanı verir.

Mülki Məcəllənin "Müqavilə hüququ" adlanan 20-ci fəslinin məqsədi müqavilə hüquq münasibətlərinə girən tərəflərin sərbəst iradə ifadəsi və bərabərliyi prinsiplərinə riayət etməklə və onların müqavilə maraqlarını qorumaqla mülki dövriyyənin azadlığını təmin etməkdir.

Mülki Məcəllənin 390.1-ci maddəsinin məzmununa görə, fiziki və hüquqi şəxslər müqavilə əsasında öz hüquq və vəzifələrinin, həmçinin müqavilənin qanuna zidd olmayan istənilən şərtinin müəyyən edilməsində sərbəstdirlər.

Mülki qanunvericilikdə müqavilə hüququnun əsasını təşkil edən müqavilə azadlığı prinsipi ilə yanaşı, bağlanan müqavilələrin ümumi şərtlərini (müqavilənin növlərini və formasını, onun standart şərtlərini, dəyişdirilməsinin və ləğv edilməsinin əsaslarını və s.), o cümlədən bağlanmış müqavilənin qüvvəsini tənzimləyən bir sıra müddəalar nəzərdə tutulmuşdur.

Müqavilə münasibətlərində tərəflər bərabər hüquq və vəzifələrə malik olmaqla balanslaşdırılmış ortaq maraqdan çıxış edir. Kredit müqaviləsi də onun iştirakçılarının balanslaşdırılmış marağa nail olmaları ilə xarakterizə olunur. Həmin müqaviləni bağlayan şəxslərin iqtisadi marağı onda ifadə olunur ki, bir tərəf - borc verən kreditdən istifadə müddəti ərzində borc verdiyi vəsaitə görə müqavilədə nəzərdə tutulan faiz məbləğindən, digər tərəf - kredit götürən isə kreditdən istifadə müddəti ərzində həmin vəsaitdən səmərəli istifadə etməklə faydalanmağı nəzərdə tutur. Müqavilənin mahiyyəti onda ifadə olunur ki, belə razılaşmada hər iki tərəfin mənafeyi qorunur.

Mülki qanunvericilik müqavilə şərtlərinin məcburiliyini və icra edilməli olduğunu təsbit edir. Bu prinsipə görə, bağlanmış müqavilələr onlarda göstərilən və tərəflərin razılığa gəldikləri şərtlər əsasında da icra edilir. Həmin prinsip müəyyən edir ki, müqavilə qüvvəyə mindiyi andan tərəflər üçün məcburi xarakterə malik olur və onun şərtləri, bir qayda olaraq, dəyişdirilmir. Bu, mülki dövriyyənin sabitliyini, möhkəmliyini və dayanıqlığını təmin edir. Eyni zamanda, mülki qanunvericilik müqavilənin qüvvədə olduğu müddət ərzində dəyişdirilməsinin və ləğv edilməsinin mümkünlüyünü nəzərdə tutur.

Müqavilənin dəyişdirilməsinin və ləğv edilməsinin əsasları, qaydası və nəticələri Mülki Məcəllənin 421-424-cü maddələrinin normaları ilə tənzimlənir. Həmin Məcəllənin 421.1-ci maddəsinə əsasən, müqavilənin dəyişdirilməsi və ləğv edilməsi, əgər bu Məcəllədə və ya müqavilədə ayrı qayda nəzərdə tutulmayıbsa, tərəflərin razılaşması ilə mümkündür.

Müqavilənin ləğv edilməsi onun qüvvəsinə xitam verir. Müqavilənin dəyişdirilməsi və ya ləğv edilməsi əsasları aşağıdakılardır:

1) Mülki Məcəllədə və ya müqavilədə ayrı qayda nəzərdə tutulmayıbsa, tərəflərin razılaşması ilə;

2) Tərəflərdən birinin tələbi ilə yalnız digər tərəf müqa-

viləni əhəmiyyətli dərəcədə pozduqda. Tərəflərdən birinin müqaviləni pozması o zaman əhəmiyyətli pozuntu sayılır ki, bunun digər tərəfə vurduğu zərər nəticəsində o, müqavilə bağlanarkən ümid etməyə haqqı çatanlardan xeyli dərəcədə məhrum olur. Pozuntu o halda mühüm xarakterə malik olur ki, digər tərəfin müqavilənin məqsədlərinə nail olmasına imkan vermir;

3) Tərəflərdən biri müqavilənin icrasından tamamilə və ya hissə-hissə birtərəfli imtina etdikdə.

Qanunvericilikdə müqavilənin ləğv edilməsinin xüsusi halları da müəyyən olunmuşdur. Belə ki, müqavilə tərəflərin qarşılıqlı razılığı ilə, həmçinin şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi nəticəsində də ləğv oluna bilər.

Mülki Məcəllənin 422.1-ci maddəsinə əsasən, tərəflərin müqavilə bağlayarkən əsas götürdükləri şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi, əgər müqavilədə ayrı qayda nəzərdə tutulmayıbsa və ya onun mahiyyətindən ayrı qayda irəli gəlmirsə, onun dəyişdirilməsinə və ya ləğv edilməsinə əsas verir. Şəraitin dəyişməsi o halda əhəmiyyətli sayılır ki, əgər tərəflər bu dəyişməni ağlabatan şəkildə əvvəlcədən görə bilsəydilər, müqaviləni əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənən şərtlərlə bağlayar və ya ümumiyyətlə, bağlamazdılar. Tərəflərin müqavilənin əsasında durmuş təsəvvürlərinin yanlış çıxması şəraitin dəyişməsinə bərabər tutulur.

Maddənin məzmunundan göründüyü kimi, şəraitin dəyişməsi əhəmiyyətli dərəcədə olmalıdır. Yəni şəraitin dəyişməsi o dərəcədə gözlənilməz xarakter daşımalıdır ki, tərəflər onu qabaqcadan görə bilməzdilər, əgər görə bilsəydilər, müqaviləni bağlamazdılar və ya fərqli şərtlərlə bağlayardılar. Həmçinin tərəflər şəraitin dəyişməsinin qarşısını ala bilməzlər. Bu cür şəraitdə müqavilənin icrası tərəflərdən ən azı biri üçün son dərəcə əlverişsiz olmalıdır.

Qanunvericilikdə şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi ilə əlaqədar müqavilənin dəyişdirilməsi və ya ləğvinin iki mərhələli qaydası nəzərdə tutulmuşdur.

Tərəflər, ilk növbədə, şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi ilə əlaqədar müqavilənin yeni şərtlərinə və ya ləğvinin mümkünlüyünə dair razılığa gəlməyə çalışırlar.

Tərəflər razılığa gəlmədiyi halda isə müqavilə maraqlı tərəfin tələbi ilə məhkəmə tərəfindən ləğv edilə və ya dəyişdirilə bilər.

Lakin müqavilənin bu əsas üzrə məhkəmə tərəfindən ləğv edilməsi üçün əlavə tələblər nəzərdə tutulmuşdur:

1) müqavilənin bağlandığı məqamda tərəflər şəraitin bu dərəcədə dəyişməyəcəyini əsas götürmüşlər;

2) şəraitin dəyişməsini doğuran elə səbəblərdir ki, əmələ gəldikdən sonra bu səbəbləri maraqlı tərəf müqavilənin xarakterinə və dövriyyənin şərtlərinə görə ondan tələb edilən qayğı və ehtiyatla aradan qaldıra bilməz;

3) müqavilənin şərtləri dəyişdirilmədən onun icra edilməsi tərəflərin müqaviləyə uyğun əmlak mənafeləri nisbətini o dərəcədə pozar və maraqlı tərəfə o qədər zərər vurardı ki, o, müqavilə bağlanarkən ümid etməyə haqqı çatanlardan xeyli dərəcədə məhrum olardı;

4) işgüzar adətlərdən və ya müqavilənin mahiyyətindən şəraitin dəyişməsi riskini maraqlı tərəfin daşıdığı irəli gəlmir (Mülki Məcəllənin 422.2-ci maddəsi).

Şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsini qarşısıalınmaz qüvvədən (fors-major hadisə) fərqləndirmək lazımdır. Belə ki, qarşısıalınmaz qüvvə müqavilə öhdəliklərinin icrasını qeyri-mümkün etdiyi halda, şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi öhdəliklərin son dərəcə ağır şərtlərlə icrasını şərtləndirir və onun icrası imkanını aradan qaldırmır. Bu halda öhdəliyin icrası mümkündür. Lakin bu cür icra tərəflərdən biri və ya müqavilədə iştirak edən bütün tərəflər üçün müqaviləni bağladıqları an mövcud olmuş şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi səbəbindən iqtisadi cəhətdən yüklü olur. Şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi dedikdə, müqavilənin bağlandığı vaxt ölkədə mövcud olan, tərəflərdən asılı olmayan iqtisadi, hüquqi və digər faktorların əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi başa düşülməlidir.

Eyni zamanda, qeyd etmək lazımdır ki, manatın məzənnəsinin dəyişməsini tərəflər üçün gözlənilməz olan və ya qabaqcadan görmək mümkün olmayan hal kimi qiymətləndirmək olmaz. Belə ki, "Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 5.0.3-cü maddəsinə əsasən, Mərkəzi Bank manatın xarici valyutalara nisbətdə rəsmi məzənnəsini mütəmadi müəyyən edir və elan edir. Göründüyü kimi, manatın xarici valyutalara nisbətdə məzənnə-

sinin dəyişməsinin mümkünlüyü qanunvericilikdə təsbit edilmişdir.

Manatın məzənnəsinin dəyişməsinin şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi kimi qəbul edilib-edilməməsi ilə bağlı, ilk növbədə, onun Mülki Məcəllənin 422-ci maddəsində müəyyən edilən meyarlara cavab verməsi aydınlaşdırılmalıdır.

Belə ki, hər bir vətəndaş, o cümlədən iqtisadi münasibətlərin iştirakçısı Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən manatın xarici valyutalara nisbətdə rəsmi məzənnəsinin müəyyən edilməsi faktını bilir. Manatın xarici valyutalara nisbətdə məzənnəsinin müəyyən edilməsi o deməkdir ki, valyuta məzənnələri sabit deyil. Yəni manatın məzənnəsi müxtəlif iqtisadi və maliyyə faktorlarından asılı olaraq xarici valyutalara nisbətdə arta və ya azala bilər.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu hesab edir ki, Mülki Məcəllənin 422.1-ci maddəsinə əsasən, manatın məzənnəsinin dəyişməsi kredit münasibətlərinin tərəfləri üçün gözlənilməz hal kimi qəbul edilə bilməz. Belə olan halda manatın məzənnəsinin dəyişməsi şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi meyarlarına cavab vermir.

Beləliklə, maraqlı tərəfin tələbi ilə kredit müqaviləsinin ləğv edilməsi üçün Mülki Məcəllənin 422.1-ci maddəsində göstərilən əsaslar mövcud olmalıdır.

Borc alan krediti xarici valyutada götürdüyü zaman manatın məzənnəsinin dəyişməsinin mümkünlüyünü görməli və bilməli idi. Bu halda borclu krediti xarici valyutada götürməklə manatın məzənnəsinin dəyişməsi riskini öz üzərinə götürmüş olur.

Nəzərə alınmalıdır ki, maliyyə bazarının bütün iştirakçıları (banklar, əmanətçilər, kredit müqaviləsinin tərəfləri və s.) üçün daim maliyyə riski mövcuddur. Bu risk maliyyə bazarının bütün iştirakçılarının maliyyə bazarında yarana biləcək neqativ faktorlarla əlaqədar maliyyə itkisi ilə üzləşməsi ehtimalıdır. Milli valyutanın məzənnəsinin dəyişməsi, faiz dərəcəsinin dəyişməsi və s. maliyyə riskinin (itkisinin) yaranmasına səbəb ola bilən faktorlardır.

Bununla belə, Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu manatın məzənnəsinin dəyişməsini nəzərə alaraq, xarici valyutada verilmiş kreditlər üzrə kredit müqavilələrinin şərtlərinin əhalinin maraqları baxımından dəyişdirilməsinin bankların maliyyə imkanlarından asılı olaraq həyata keçirilməsini məqsədəmüvafiq hesab edir.

Eyni zamanda, tərəflər müqavilə azadlığı prinsipinə əsasən kredit müqaviləsi bağlayarkən müqavilənin şərtlərinə Azərbaycan manatının məzənnəsinin dəyişməsi ilə bağlı müddəalar daxil edə bilərlər.

Göstərilənlərə əsasən, Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu belə nəticəyə gəlir ki, Mülki Məcəllənin 422-ci maddəsinin mənasına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının pul vahidi olan manatın xarici valyutalara nisbətdə məzənnəsinin dəyişməsinin tərəflər üçün gözlənilməz hesab edilmədiyini və borc alanın krediti xarici valyutada götürməklə maliyyə riskini öz üzərinə götürdüyünü nəzərə alaraq, manatın məzənnəsinin dəyişməsi şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi kimi qiymətləndirilə bilməz.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin VI hissəsini və "Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 60, 62, 63, 65-67 və 69-cu maddələrini rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu

QƏRARA ALDI:

1. Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 422-ci maddəsinin mənasına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının pul vahidi olan manatın xarici valyutalara nisbətdə məzənnəsinin dəyişməsinin tərəflər üçün gözlənilməz hesab edilmədiyini və borc alanın krediti xarici valyutada götürməklə maliyyə riskini öz üzərinə götürdüyünü nəzərə alaraq, manatın məzənnəsinin dəyişməsi şəraitin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi kimi qiymətləndirilə bilməz.
2. Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.
3. Qərar "Azərbaycan", "Respublika", "Xalq qəzeti", "Bakinski raboçi" qəzetlərində və "Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Məlumatı"nda dərc edilsin.
4. Qərar qətidir, heç bir orqan və ya şəxs tərəfindən ləğv edilə, dəyişdirilə və ya rəsmi təfsir edilə bilməz.

Sədr:
Fərhad Abdullayev
Bakı şəhəri, 7 sentyabr 2018-ci il